

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

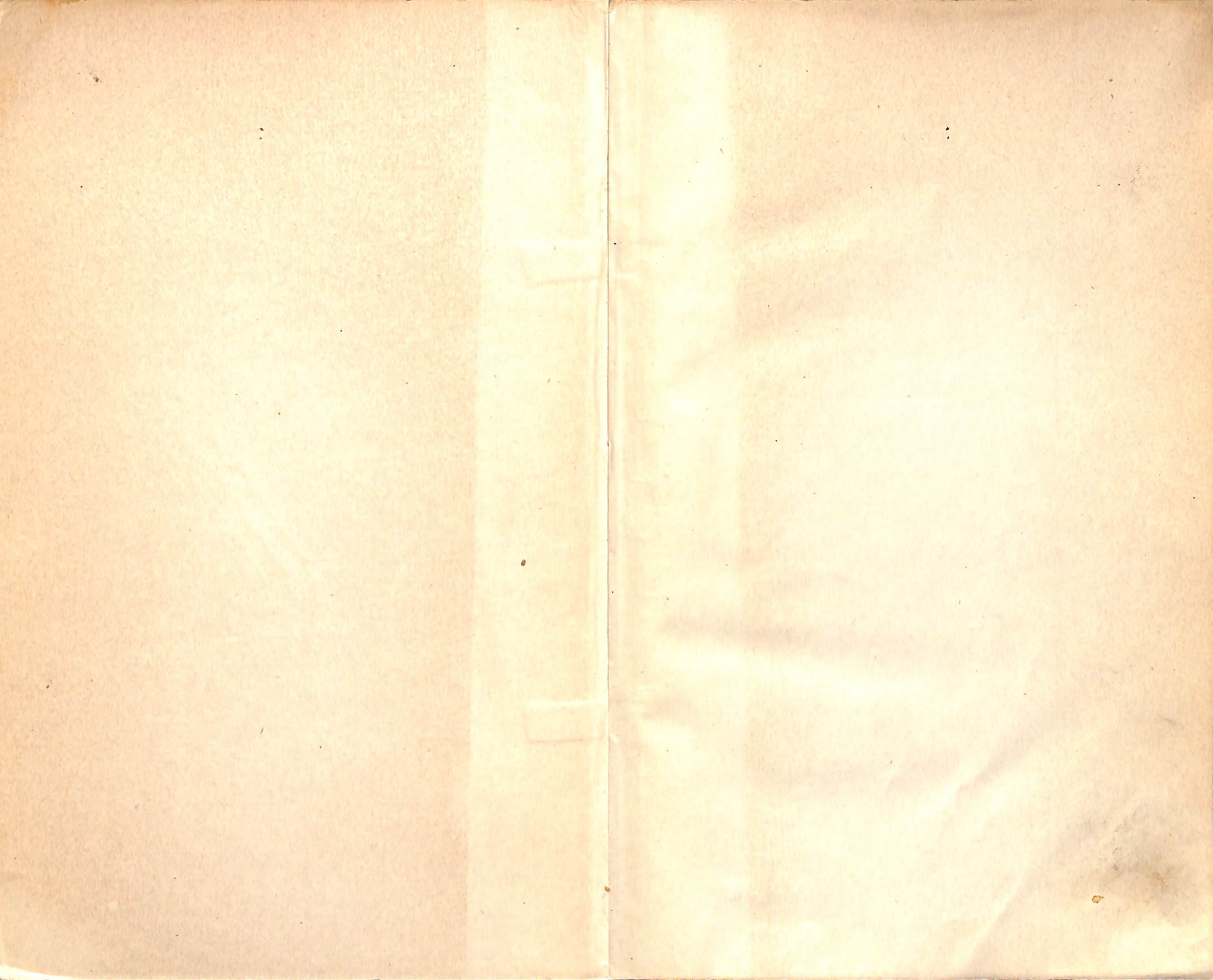
պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

157
✓ 429

ՁԷՆԻԱԹ-ՂԷՆԻԱԹ

ԹԱՏԵՐԱԻԱՂ

ԵՒ

1999

ՄԵՌՆԻՄ ԻՐԵՆ ԽՈՍՏՅԵՐ ԵՄ,

ՎՕՏՎՐԼ ՄԵԿ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՎ

ՅՈՎԱԿԻՄ ԳԵՂԱՄԵԱՆ.

Ի ԹԷՌԴՈՍԻԱ,

1873 = ՌՅԻԲ.

ՁԻՆԻԱԹ-ՂԷՆԻԱԹ,

ՏՐԱՄՄԱ ՉՈՐՍ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՎ,

ԵՒ

ՄԵՌՆԻՄ ԻՐԵՆ ԽՈՍՏՅԵՆ ԵՍ,

ՎՕՏՎԻԼ ՉՈՐՍ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՎ

Հանրապետության Կենտրոնական ընտրական կոմիտեի Կարգադրություն

ՀԱՅԿԻՍՏԱՆ

ՁԵՆԻԱԹ-ՂԵՆԻԱԹ

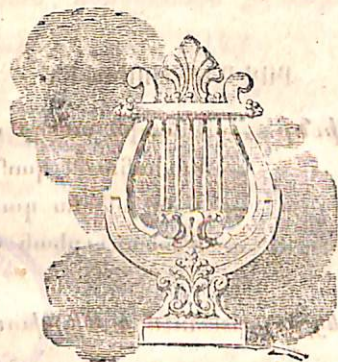
Թ Ա Տ Ե Ր Ա Խ Ա Ղ

ՁՈՐՍ ԱՐԱՐՈՒՄՈՎ

ՆՈՒԷՐ ԱԽԼՅԻԱՅԻ ԱՐԷՍՏԱԻՈՐՆԵՐԻՆ Ի ՀՆԴԻՆԱԿԷՆ

ԳՐԵԱՑ

ՅՈՎԱԿԻՄ ԳԵՂԱՄԵԱՆ.

Ի ԹԷՂՆԱՍԻՍ,

Ի Տպար. Դպրակոցի Վիճ. Նախիջևանի և Պետրասպիոյ.

1873 = ՌԵԻԲ.

7651

Дозволено Цензурою. С.-Петербургъ, 2 Октября 1872 г.

ամ - Ե Տ Մ

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

ՀԱՄՊԱՐ, թիքիճի, 70 տարեկան.

ՋՄՐՈՒՏ, նորա կինը 60 տարեկան.

ՊՕՏՕ } նոցա որդեքը.

ՄԱՆԱՆ, Պօսոյի կինը.

ՋԱՐՄԱՆ, Կօսոյի կինը.

ՄԿՕ } Պօսոյի որդեքը.

ԳՕԳՕՐ

ԱՆՆԱ } Պօսոյի որդեքը.

ՊՕՂՈՍ, Համպարի կնքահարը.

ԱԻԷՆ, Համպարի աշկերտը.

ԲՈՎԱՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ.

- Ա. Գործողութիւնը. — Օճաղին աստղը մարեցաւ :
- Բ. » — Բաժանումն կամ Մնաք բարով :
- Գ. » — Վայ անպէս դառնալուն :
- Դ. » — Թշուառութեան անդունդը :

Անցիւր պատահումն է Այսցիսում.

Ա Է՛ Բ Գործողութեան միջոցը 6 ամիս է անցնում.

Բ Է՛ Գ » » 1 1/2 » »

Գ Է՛ Դ » » 7 » »

28-430

429-60

ԱՐԱՐՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ.

Տեսարանը ներկայացնում է Հանկարի աղբակի տունը ասիական նաշակով զարդարուած, ուր Ջւրուտ նսած « ջիշիկ » կը մսկէ, իսկ Մանան « քեշիկ » կորրէ :

ՏԵՍԻԼ Ա.

ՋՄՐՈՒՏ ԵՒ ՄԱՆԱՆ.

ՋՄՐՈՒՏ (ջիշիկն մսկելով երգում է)

Ջիրըզմըն ուճի տատի,

Ջիրըզ պէնէ երէ պասթի,

Ղափտան, ղոնշուտան քէստի,

Ղուրլասան չիրըզ սէնի.

Եակիլ եակիլ եալլարըմ,

Տիւկիւնտէքի Հալլարըմ

Պիր տա պաշմա կէլմէօին :

ՏԵՍԻԼ Բ.

ՋՄՐՈՒՏ, ՄԱՆԱՆ ԵՆ ԱԻԷՆ.

ԱԻԷՆ. — (միս եւ շաղկամ ձեռիկն) Խաթուն, ուստաս ըսաց.

Թող լաւ շաղկմով եայնիմ էփէ իրիկուլթան Համար :

ՋՄՐՈՒՏ. — Տու Հարսին օղուլ (Աւէն միսը տալիս է Մանանին). աղջիկ, պզտի Հարսին ըսա, թող միսը ջարդէ,

Թնտիրը վառէ, տօր ես իսի ձեռքիս քուլաները պրծնիմ. ֆչէստանն ա տու մանչուն, թող երթայ գէծնումըմ ջուր բերէ (Մանան դուրս ե գնում):

Ա.Ի.ԷՆ. — (սոսանձին) Աղբուրն ա անքան մարդ կայ օր տօր լլեմ գառնամ՝ օրը ցորեկ գըլլի, արթող ուս. տաս ա թող երթայ ինծի սօտովէ թէ գէվկէշլէ-միշ գըլլիս. (Մանան փչիները բերում, սալիս Առև, եւ նա գնում):

ՋՄՐՈՒՏ. — Թէզմ գառցի ծօ չուշանաս:

ՄԱՆԱՆ. — Տունը պոլամ ջուր չկայ պոլատու կը վրայ գնելու:

ՋՄՐՈՒՏ. — Աղջի, միտը թէ օր շատ է թնթղուցներէն ցորէկութան թնթղուցում հանէցէք:

ՄԱՆԱՆ. — Փստլիկմ բան է զաթը, անճախ եայնիմ գըլլի, ալ քի Ֆիթէցու ինչը ջոկենք:

ՋՄՐՈՒՏ. — Է բար անասուններս ինչ պիտի ուտեն ցօ-րէկվան, տունը պանիր ա չունինք ասօր:

ՄԱՆԱՆ. — Ըման, հիմի թող ասօր ա ցամաք հաց ու-տեն, բիէրէն վար չի երթայ:

ՋՄՐՈՒՏ. — Ան Մկօ մանչը գիշերս սքոքար կը, աշես լաւ էղան:

ՄԱՆԱՆ. — Ձէ, ան ա Գօգօրն ա բէքէֆ են, նեօրս գուս էլան:

ՋՄՐՈՒՏ. — Կէնա չըլլի թէ երթան պաղերը, խէլբէ-րէն գուս ան զակ զակ մեօյվէները ուտեն կէնա հիւրնանան:

ՄԱՆԱՆ. — Թէ հիմնօք գուսը խաղան կը:

ՏԵՍԻԼ Գ.

ՋՄՐՈՒՏ, ՄԱՆԱՆ ԵՆ ՄԿՕ.

ՄԿՕ. — (Մի կտր հաց ձեռին) Ապլա, քիչմ պանիր տաս ինչ գըլլի. մէյլին տղաքը բիւթիւնն ա հացէրուն վրայ պանիր ունեն, սալթ իմս ցամաք հաց է:

ՄԱՆԱՆ. — Ջարար չունի գառս, անեօք զէնկին են, մենք ղէրիպիկիտ:

ՋՄՐՈՒՏ. — Ջարար չունի մանչս, զարար չունի, իրի-կուան շաղիմով պօլ եայնի ունինք:

ՄԿՕ. — Հը, հը, հը (չարով դուրս ե գնում):

ՋՄՐՈՒՏ. — Աղջի, իսի թէրմաշ բամբակն ա փտած է ինչ է, հէչ թեւ չի քաշուի, վիրահա կարտի կը:

ՄԱՆԱՆ. — Աժան առնուած բանը զաթը ասպէս գըլ-լի. ահան առած բրդերն ա գէղնած, փտած, գէօրէ տաս էյրմցու բուրդ է:

ՋՄՐՈՒՏ. — Է չկայ օղուլ, ինչ էնէն, անասուններուս ձեռքը կարծ է. սէնիաթմ չունին, զօրը տօր իրի-կուն տօր կէս գիշեր վազելով հոգէստանը դուրս գէլլէ կը, անճախ հացի մը փարայ ժմնէցնեն կը... կէնա Աստուած ան զարաքիւթեկիս էօմրը երկան էնէ, աիօր մէմ աղաքս առաջ գան... կէնա հա-զար ըլլի անոր ձեռքը սէնիաթ կայ. սէնիաթ ղամի ճուիկ աղբուր է օղուլ, Մէռնիմ իրեն, ան վանքը երթընէրէս ետքը քիչմ օղճանձը ժողվեր է:

ՏԵՍԻԼ Դ.

ԱՌԱՋԻՆՔՆ ԵՆ ՊՕՏՕ.

ՊՕՏՕ. — (չափանը ուսին) Ազջիկ, էրկու հաց բե, գիշերս չեմ կրնայ տուն գայ. եափունճաս ա մէմ բե, ես մէմ էրթամ սարը ջուրը կտրեր է, բերեմ օր գիշերս վէրի պլանին պաղչաները պիտի ջրեմ:

ԶՄՐՈՒՏ. — Մէզայ, գիշերս մէ եափունճովմ ինչը դուսը պիտի պառկիս. ջրերը կապէ ել էկէ տուն:

ՊՕՏՕ. — Հայտէ էղաւ տա գնաց. պաղչանէրուն տիրվըտիքն ա առպէս կրսեն. . . . չէ գիշերը գողնան կը. ես բէքլէյեմ պիտի սօր լուս. խօշ հիմի ատեօր համար հա մէ զօու խչիմ բռնէլու չիմ:

ՄԱՆԱՆ. — (եափունճան եւ հաց սարով) Իրիկունս շաղկմով եայնի ենք էփէ, գայիր ուտէիր, էտեւ էրթայիր:

ՊՕՏՕ. — Ի՞նչ, հարըս միս է զրկէ:

ՄԱՆԱՆ. — Հա:

ԶՄՐՈՒՏ. — Ազջի, չես կրնայ տղիս մէ քէպըպցում հանե:

ՊՕՏՕ. — Հա հա, ազջի, աշէ պիլէքիմ մէ երկու խաղմ հանես:

ՄԱՆԱՆ. — Ի՞նչ կես, խանում մարիկ, լաւ էտիրին ալ ինչ մնայ կը օր:

ՊՕՏՕ. — Հա, հիմի ինճի համար օր էղաւ, կէնա չիքն ընկաք:

ՄԱՆԱՆ. — Բա քէղի համարս վեօրն է, էմէկ կէփուի, իրիկուան թօփլամիշ էղէք կէրէք:

ՊՕՏՕ. — Կէնա ան իրենն է. չի ըլլի, ես չեմ կրնայ տուն գայ, հասկնաս կը, շնէրուն աղ տուղներ շնա, բիւթիւնն ա աչքերը վրաս են անկե օր սուճութենս ձեռքէս խլեն. մէյլէցիք ա զաթը մահանի կաշեն. Պարապօրդենց մանչը անօրը ման է խառնե թէ ինքը Յ մանէթով կէնէ:

ՄԱՆԱՆ. — Ըման, կէնէ կէնէ, թող երթայ էնէ, հիմի դուն օր օխտը մանէթ կառնես, չեմ աշէ, տունդ ու տեղդ շէնլէմիշ կէնես:

ԶՄՐՈՒՏ. — Ազջի, ինչ կայներ ես շան պէս հացես կը. է լաւ ան ալ օր չըլլի էտեւ:

ՄԱՆԱՆ. — Ըման, ան չէղաւ թող հիմի ուրիշ գործ էնէ:

ՊՕՏՕ. — Է Աստուածդ. ես իսի հէրսիս վախտը մի կայնի զանտաղ զանտաղ դուս տայ. դու թէ օր կրնաս բե հացիս հեա քիչմ զաթղ դի. ես վախտին էրթամ:

ՄԱՆԱՆ. — Ի՞նչ պիտի դնեմ, չեմ աշէ բղվներդ բնաղօնով լիքը, բարիներդ ելեր դուլնէրէն ու էրգէսանէն թափի կը:

ՊՕՏՕ. — Ըման հիմի դլօխդ քարը. մնաս բարով քա. (գնում է):

ԶՄՐՈՒՏ. — Էրթաս բարով օղուլ:

ՏԵՍԻՒ Ե.

ԶՄՐՈՒՏ, ՄԱՆԱՆ ԵՆ ԶԱՐՄԱՆ.

ԶԱՐՄԱՆ. — (Մանանին ականջին փսփսուս ե):

ՄԱՆԱՆ. — Խանու՛մ մարդիկ, նէրըս կըսէ թնտիրը վա-
ռեր է, գնը միօր ձրիկ:

ԶՄՐՈՒՏ. — (ոսփի կանգնելով Զարմանին) Աշկերտը ջուրը
բերեց:

ԶԱՐՄԱՆ. — (գրուխը ցնցելով Այնի նշան կանե, եւ Զարման
գնում ե) Խանու՛մ ապլա, տագրս ինչի հէրսոտեր էր:

ՄԱՆԱՆ. — Ըման չիտե՛մ. ըսաց մըսէն քէպըպցում
հանե, ըսի քիչ է տէյին, փոքրլօտաւ գնաց. տուն
նես բէրէլու սրան օր գայ՝ օրալի չնն ըլլի, հըմը
տունը բան՛մ տէսնէն չտէսնէն՝ անձախ զափտրմիշ
էնէլու կաշեն:

ԶԱՐՄԱՆ. — Ըման, խանու՛մ ապլա, հետը զըթնան մի
էրթայ, էտեւ ան ա աղբօրը պէս գըլլի. ալ նէ
տանը խէր կունէնայ նէ օղլուշաղին. մէննիմ Աստը-
ծու աչիցը, հօրս տունն իքէն կուշտ փորով ուհէթ
բրդու՛մ հաց կուտէի, հարս էկայ չէկայ բոբուլա-
կան կրակնէրուն մէջ ընկայ. իրենք իրենց տղին
խօսք չեն կրնայ հասկցնե, արթղ իմ հոգիս են
կպե. . . Խանու՛մ ապլա, գիտես դէզին շալ էնթէ-
րիս իրեք օր է օր տարեր է, տահա չէ բերէ:

ՄԱՆԱՆ. — Քան ձունը գլխուտ, ինչի տուիր. ան կէնա
տարաւ եա ուհին դրեց, եա թը չէ՛ խուճարի
տուեց. քան հիմի ինչ ջուհապ պիտի տաս կէսուրոջս:

ԶԱՐՄԱՆ. — Ես ա շուարեր մնացեր եմ. քան խօշ կա-
պելու խէլառ չէի օր վերցնէի տայի. ան օրն օր
րաղնիք գնացինք՝ էկէր սնտկէս տարեր է. քանի
օր է տուն ա չիգայ օր ձեռքն ու վեօտքն ըյնիմ,
պէլքի ետ բերել տամ:

ՄԱՆԱՆ. — Հան, ան հիմի անեօր տկէն մտաւ վրայէն
էլաւ. դուն աս ըսա թէ կէսուրս ու կէրսարս ի-
մանան ինչ վայ պիտի տան գլխուտ. քան լաւ ինչի
սնտուկդ բաց էիր թողե:

ԶԱՐՄԱՆ. — Ինչ թէրմաշ մնայ, Ֆրէնկին սախտուեր է.
կողպըվի կը օր մարդ կողպէ. իլլէ գող զամի օր
անէն ըլլի, եզն էրբէցէն հանեն կը:

ՄԱՆԱՆ. — Քան աղջի ըման, դուն ա ինչ ծանտը բեաղդ
ունիս էղէ, մէմ մէ օրըմ ինչ գըլլի քուկ ա էրէսդ
մէմ խնտումըմ գար. թիւ ըման ինչ անխտաֆ
գըլլի էղէ իսի պագի էրիկ մարդ զամի. ըման կէնա
տագրդ լաւ է. գուհանամ շուքրեմ:

ԶԱՐՄԱՆ. — Օ ան անեօր կիսուն չափ օր ըլլիր, ալ ես
ինչ գուղէի աշխրքին էրէսը:

ՄԱՆԱՆ. — Քան ուր է ուրիշներուն կնկտեօցը պէս ա
չենք. նէ բէրան բանանք կը, նէ մէ բան՛մ գու-
զենք. տիօր ասօրս Աստծու խաթեր մէ կրծլակցում
պիլէ բէրած չեն. ամիսն եա 15 օրն անգամմ մէ
բաղնեօց փարամ կուտան, մէ բուկմ հաց կուտե-
ցընեն տէյի քթերէս ու բէրնէրէս բէրեն կը. քու
տղատ կէնա պղտիկ է, մէմ կաշես իմեօնցս վրա-
ները գլխները էտէթի ջիկէնի տղաք գլմանին:

ՋԱՐՄԱՆ. — Դօրթմէ խանում ապլա, մէմ տղեօցը տակի մինտրնէրուն շէլթէնէրը փոխէ, էտէթի քրքրէր թափին կը:

ՄԱՆԱՆ. — Աղջի ինչո՞վ փոխեմ, ան օրը ըսի մէ թօփմ խամ կտաւ բե տէյի, անպէս բան բացեց գլխոս օր քիչ մնաց սաղ մէյլին կնկտիքը գլխոս թօփ էնէր, ալ արթղ ամօթուս սքլէցայ:

ՋԱՐՄԱՆ. — Քն ինչը ա մարդ մէղգրէ. ինչ՞նքն առածը ըշտը ետք առաջ օխտը մանէթ ամուրկան, անեօր ա ՞ մանէթը պարտքին սէպէն կը, մնացածն ըշտը անճախ ալրի փարայ ժմնէցնէ կը:

ՄԱՆԱՆ. — Ըման չէին կրնայ պահէ, թող մեր մեղքից տակը չմանէին. մէ փեօրմ հաց հօրէրուն տունն ա գտնէինք կը, ալ ասեօնց լակոտնէրուն գէրան ա ինչ էր:

ՋԱՐՄԱՆ. — Ըման ատ ըսա ու ուրիշ բան մի ըսե, խանում ապլա. ըման աշխրքին բանին ա մարդ խելք չի կրնայ հասցնե. ես զաթը գիտէի, մեր մէյլին կնկտիքը զրցէին կը տագէրոջ համար թէ խումարպազ է. հըմը ինձի վեօվ հարցուց թէ ատ մանչուն կառնես թէ չէ. թէրմաշ մնայ մեր քաղքին էտէթը. աղջիկ օլանը էտէթի մեօյվի պէս բռնեն ծախեն կը. ինչքան անանան մեր բէմուրատ հարօին լացի էրէրացի թէ հօրէս գօղտուցիկ մօրս իմաց տաւ թէ ես ատ մանչուն չեմ առնե, չէլաւ մօրս չըսաց թէ գեօրէ վախէնայ կը, մարս թիթիզ կնիկ է:

ՋՄՐՈՒՏ. — (դրսից) Աղջի՛, աղջի՛, մէմ գուս էկէք, խաչրկաթը կտարաւ, պտկները թնտիր թափաւ (հարսները գնում են):

ՏԵՍԻԼ Զ.

ՄԿՕ, ԳՕԳՈՐ ԵՆ ԱՆՆԱ. (ետեւերից նրանց քերանը մտիկ ասով):

ՄԿՕ. — (Տակծը խածեղով) Գօգօր գիտես թէ օր քեօփէկ օղլի պաղպանչին քիչմա ուշ վրայ հասնիր, ես նէնէղիւններէն շատ քաղէի կը:

ԳՕԳՈՐ. — Կէցի Մկօ, ես անեօր տուն էրթալու վախըթը գիտեմ, էրթանք կէնա թոցնէք:

ՄԿՕ. — Ծօ չէ օր մէղլի տէօաւ, ան հիմի գուռը կողպէ կը:

ԳՕԳՈՐ. — Դուն հէչ ատեօր համար տէրտ մի էնէ: չէփոնէրէն ատլամիշ կէնէք:

ԱՆՆԱ. — (Մկօյիև) Ի՞նց գըլլի, մէ տանձմա ինձի տաս:

ՄԿՕ. — Տիա Գօգօրէն ուղէ, ան շատ ունի:

ԳՕԳՈՐ. — Հա՛ հրամանք ես. մեծ ծառին վրայ էլլողը գուն չէիր:

ՄԿՕ. — (Աննայիև) Թող գայիր դուն ա ժողվէիր:

ԱՆՆԱ. — Ես ինցը ծառին վրան էլլեմ:

ՄԿՕ. — Թող գայիր ծառին տակը թափածները ժողվէիր:

ԱՆՆԱ. — Ատէ կէրթամ անայիս կըսեմ կը:

ՄԿՕ. — Տէ աշէ Աննաջան, չէ գու խանում աղջիկ ես:

- ԱՆՆԱ. — Հն ցեմ ցեմ, կէ թամ կոսեմ կը :
- ԳՕԳՕԲ. — (մի պանսայ սարով Աննային) Ահան Աննաջան քէգի, քէգի պէս մէ պզտիկ տանծմ :
- ԱՆՆԱ. — Հն ըսք աս պանտայ է, տանծ ցէ :
- ՄԿՕ. — Տէ ձուկը գլխուտ, Բնչը պանտայ է. ատ մըղ-րիկ տանծ է (2 հաս էլ ինքն է սարի). ահան էրկու հատ ա : (Գլխախոր եւ ժանսարկու երեւում է Կօսօն) :
- ՄԿՕ եւ ԳՕԳՕԲ. — Էմիս էկաւ, հայտէ փախչինք. — (գնում են) :

ՏԵՍԻԼ Է.

ԿՕՏՕ Եւ ԱՆՆԱ.

- ԿՕՏՕ. — Աննա, մամո ու հարս ապլաներդ ուր տեղ են :
- ԱՆՆԱ. — Ասխանան են (պանսաները ուտելով) :
- ԿՕՏՕ. — Աննաջան, ատ ինչ կուտես, ինծի ա չես տայ ա չէ՛ս :
- ԱՆՆԱ. — Ահան (նեկ հաս սարիս է) :
- ԿՕՏՕ. — (կըղկղով) Մէկ մա չես տայ Աննաջան :
- ԱՆՆԱ. — Էտեւ ինծի մէ հատմ մնայ կը :
- ԿՕՏՕ. — Զարար չունի, ըսք դուն ա օր պզտիկ ես (խում է) :
- ԱՆՆԱ. — Հը, հը, հը (չարիս է) :
- ԿՕՏՕ. — (ես է սարի) Ահան ահան, կէնա շան ձէնդ օրթ լախ մի ձկե. (Աննան առնելով գնում է) :

ԿՕՏՕ. — (այս կողմն այն կողմ մտիկ սարով) Ան հիմի սըն-տուկը կողպած գըլի . . . նիս գիտենայի թէ մեծ հարսը իրեն մտկին բանլիքը ո՞ր պատղունն է գրե... անեօր ջուպպէն 15 մանէթ կածէ. հըլը ես 20-ի տեղ ա կուտամ թսիկի մէջ . . . (աշխանին կողմն է գնում) կէցի ուր է ըսք աշխանան չեն . . . տահա լաւ եմ . . . եա սուրբ կարապետ, մէմ ինի շուն-շանօրդօցմէնէ հոգիս ազատեմ ասօր (գնում է եւ փարխանը առնելով բեմի վրեն է գալիս) հըլպթ 3 մանէթ կածէ . . . կէնա բան է . . . (ժողովրդեան) աշէցէք, խապար չտաք թէ ես առայ, հօրէրուս գանկին մէնիմ. (վազում է դուրս) :

ՏԵՍԻԼ Ը.

ԶԱՐՄԱՆ (միևակ).

ԶԱՐՄԱՆ. — (վազելով տուն է գալի) Բա՛ ուր է աստեղ մարդ. ինչ խէլքէն վեր դուս տուեց ան աղջիկը :

ՏԵՍԻԼ Թ.

ԶԱՐՄԱՆ Եւ ՄԱՆԱՆ.

ՄԱՆԱՆ. — Բա՛ աղջի, ան Աննան ըսաց, տագրս տուն է էկէ, հըճպ շալ էնթէրիտ բէրեց :

ԶԱՐՄԱՆ. — Բա՛ ինծի ա ըսաց. հըմը ուր է աստեղ մարդ. չմը մեզի խաբեց ան գետինը մաածը :

ՄԱՆԱՆ. — Ըման չէ դուն ա աղջի, վեօր օր խաբած էր:

ԶԱՐՄԱՆ. — Քա՛ ըպը սուր է:

ՄԱՆԱՆ. — Քա՛ աղջի չըլլի թէ իմ սնտկէս բանմ
հանէ ու էրթայ: (գնում է նայելու):

ԶԱՐՄԱՆ. — Հը՛ ձունը գլխուտ, հըմը էկաւ ու առաւ
թէզմ ա տարաւ. (Մանակ տուն է գալի):

ՄԱՆԱՆ. — Քա՛ աղջի, փարխածը չկայ տուն:

ԶԱՐՄԱՆ. — Ղօրթմէ. (ծնկերուն խփելով) վո՛ւյ ձունը
գլխուտ:

ՄԱՆԱՆ. — Վալլա՛հա՛ . . . ան էկաւ առաւ ու փախաւ:

ԶԱՐՄԱՆ. — Վայ, վայ, վայ:

ՄԱՆԱՆ. — Քա ըպը հիմի ինչէնենք:

ԶԱՐՄԱՆ. — Կէսուրօջս ըսենք, պիլէքի խանութը խա-
պար էնէ կէրօարօջս:

ՄԱՆԱՆ. — Ըման ան էիթիարին ա ինչ ճճկուհէցնենք:

ԶԱՐՄԱՆ. — Ըման Ս.ստուած, առ ինչ կրակն եմ ընկե,
հը՛, հը՛, հը՛ (լալիս է):

ՄԱՆԱՆ. — Ըման աղջի, տը մէմ դուն ա շատ մի եայ-
լարան կոխէցնե . . . :

ԶԱՐՄԱՆ. — Քա՛ քեշքէ օտվնէրս կոտրիր, դուս չէլ-
լէինք:

ՏԵՍԻԼ Ժ.

ՄԱՆԱՆ, ԶԱՐՄԱՆ ԵՆ ԶՄՐՈՒՏ (Աննային րեւելն րոնած):

ԶՄՐՈՒՏ. — Աղջի, ան շան լսկոտները կէնա աշես վեծօր
պաղէրէն առ պանտաները ժողվեր են բերեր դակ
դակ անասունիս ա տուեր են (հարկուրեղով). ը՛, մէս-
նիմ անընիտ, անաս ուտէ իտի կարմիր թշներգ:

ՄԱՆԱՆ. — Քա խանում մարիկ:

ՏԵՍԻԼ ԺԱ.

ԶՄՐՈՒՏ, ՄԱՆԱՆ, ԶԱՐՄԱՆ, ՀԱՄՊԱՐ ԵՆ ԱՆՆԱ.

ՀԱՄՊԱՐ. — (սփսխող զալիս է) Ը՛, ը՛, ը՛. աղջի, ասօր
կէնա ցաւս բիրտէմբերէ թէփրէմիշ էզաւ (հասում է)
հէջ հաւ չունիմ. (հարսնեհուն) օղուլ, մէմ գնացէք
եաթաղս ձկէցէք, գամ պառկիմ. ալ վօտքի վրայ
կայնէլու թաղատ չկայ վրաս (հարսնեհը գնում են).
աղջի Զմրուտ, ասօրունս պէս գեշ հէջ էզած չէի,
լեզուս բերնիս մէջ չորնայ կը . . . պապակիմ կը . . .
բերանս լեզվաթայ կը . . . ճուվներս էտէթի զընկը
զընկը գօղան կը . . . խելքս պառաւուր կը . . . աչուր-
ներս մթընտէ կը . . . գիտես թէ մայսւան քրօթնքը
վրաս կոխեր է:

1594.

ՋՄՐՈՒՏ. — (տրորուկով) Ըման Աստուած ողորմած է, լաւ գըլլիս, դէրտ մի էնէ. քիչմ շէքէր նէնէյով չայմ էփէինք՝ առք առք խմէիր:

ՀԱՄՊԱՐ. — Ձէ օղուլ չէ, չայ մայ փարայ չի էնէ. ես տաճա հէչ ասպէս էզած չէի. ես գիտեմ, մէն նիմ կը... մէննիլ ա չեմ հոգայ, կնիկ, հըմը տղաքս ասպէս էրէսի վրայ մնան կը. ձէնքերը սէնիթմ չկայ... իրենք չօլուլա չօճուղի տէր... քաղքներս նեղ, իրենք քիչմ չուիլըսըզ, իլլէ ան Կօտօ մանչը... տղաքը շատ... ձէնք վերցնող մը չունին... Թեւտաշ մը չունին, իրարու հետ չուչունին... աշխարհքը փոխուեր է. ամօթն ու հայան, սէրն ու միաբանութենը վերցեր է, մեծ պըզտիկ ճանչել չկայ. փարայ չկայ, գործ չկայ... ա. ուտուր չկայ... Թաժա Թաժա ծախսէրու մէյտան բացուին կը. քէսիփքէրութիւն չկայ... Հիմիկուան մարդիկը անճախ իրարու հացերը ձէնքէրէն խլին... իրարու հետ փորեն... իրարու պակասութանը վրայ խնտան... իրարու չար ճամբներ սորվէցնեն... իրարու անունն ու ապուռ գեանէ գեաին զարնեն... (շարագիւ եւ վշարից ձայնով): Քառասուն տարի էր՝ ինչ կէնէի կէնէի, սապազումէն տիօր իրիկուան, տիօր կէս գիշեր մէջքս բէջքս կոտրելով՝ լաւ գէշ բրգուճմ հաց տուն բէրէի կը. աստեց ետեւ (ձեռնասարած) Աստուած ինքը հասնի անեճեց ա ձեր ա եօմտըտին... (Աննայիկ համբուրելով) Աստուած զօրացնէ եալրում, Աստուած մէջ շնորհաց պահէ...

Ձմրուտ օղուլ, ես չկրցայ տղեօցս սէնիթ սորվէցընէ, ինչ ըսեմ. իրենց մեղքը իրենց ճիտը, չսորվան. հէչ չէ գուն ըսան, Թող իրենք իրենց տղեօցը սորվէցնեն... Հիմիկուան վախիթս առանց սէնիթի չիկրնայ ապրի անպէս մարգը. «Ձէնիթ-ղէնիթ» օղուլ, դրկէ մէմ մարգմ դրկէ, տէրատէրին կանչել տու, գայ ճաշակ տայ. աշխարհք է, վեծվ գիտէ, էօլուճը ինսընին համար է. օղուլ, տղեօցը էտեւն ա մէ մարգմ դրկէիր գային. (ոսփի կանգնելով) ես կէրթամ պառկիմ կը... վեծվ գիտէ, պէլքի տաճա տեղէս վեր չկրցայ ելլել... (հագում է) ը՛, ը՛, ը՛. (ձեռնասարած) ինքը ձէզի օգնական ըլլի օղուլ... (Ձմրուտի կոքում է եւ հագում) ը՛, ը՛, ը՛, ը՛:

ՋՄՐՈՒՏ. — Մարիկ Աստուածածին, մեր իօի նեղ հատաղին, հէչ չէ իօի էիթիարը մեր գլխուն վրայէն չպակսի... էրթանք, էրթանք, Աստուած ողորմած է... ես էրթամ շէքէր գտնեմ քիչմ չայմ խմես, լաւ գըլլիս:

ՀԱՄՊԱՐ. — (շարագիւ եւ վշարից) Եալրուլում... վախ հըճպ ինչզ պիտի ըլլէնայ վերջերգ... հըճպ ինչով պիտի գուք ձեր օղուլ շաղը պահէք. «Ձէնիթ-ղէնիթ» եալրուլում. զէնիթ-ղէնիթ (հագալով հեռանում է կանաց կանաց):

Վ.Ա.ՐԱՅՈՅՐ.

ԱՐԱՐՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

Տեսասանը Հանկարի սանը, բոլորովին աղիստ կերպով
գարդարուած :

Տ Ե Ս Ի Լ Ա.

ՊՕՂՈՍ ԵՆ ԶՄՐՈՒՏ.

ՊՕՂՈՍ. — Սանամար, հնչ թէ սանահարս մէռաւ հն.
տէր լուսաւորէ հոգին :

ԶՄՐՈՒՏ. — Հա կնքահար ճան, ահան թամամ 6 ամիս
գըլի կը վախճանիլը :

ՊՕՂՈՍ. — Է փալէ սանահարտիքս ինչ կէնեն, լնւ են :

ԶՄՐՈՒՏ. — Սանահարտեօցդ համար հէջ մի հարցնե
զուրբան :

ՊՕՏՕ. — Ինչ, խօշ բէքէֆու թեն բանմ չունին :

ԶՄՐՈՒՏ. — Փառք Աստծու, բէքէֆու թեն չունին,
հըմը սաղութիւններն ա ըշտը ան գէօրէ. քիչմ
իրարու հեա չունին :

ՊՕՂՈՍ. — Ինչի մարս, զօճա էրիկ մարդ են, էրկուան
ա չօլուլս չօճուղի տէր. փառք Աստուծոյ, մի ջիւները
խորթ ու մօրի չկայ, ալ աստեղ իրարու հեա չու-
նենալու ինչ կայ օր :

ՏԵՍԻԼ Բ.

ՊՕՂՈՍ, ԶՄՐՈՒՏ ԵՆ ՄՅԵԱՆ (երեսն ծածուկ գալիս եւ օղի
ե քաւագա սնում Պօղոսին).

ԶՄՐՈՒՏ. — Հրամմէ կնքահար :

ՊՕՂՈՍ. — (սոնկերով) Սանամար, Աստուած հրամանքիդ
տղեօցդ վրայ մենծ պահէ. Տէր լուսաւորէ սանա-
հօրս ա հոգուն, Աստուած մանկութեան մեղքը է-
րէսը չգարնէ. (Մակակին) սանամար ջան, քէզի շատ
ունենամ. ապրին որդիքդ (խնում ե, եւ Մակակ քա-
ժակը առնում ե՝ ձեռքը համբուրելով).

ԶՄՐՈՒՏ. — Անուշ ըլլի, կնքահար ջան :

ՊՕՂՈՍ. — Ապրին որդիքդ սանամար ջան. (Մակակ
գնում ե.) սանամար ջան, ջանմ դուն ա շատ ես փո-
խուե. քանի տարի է որ ես քեզի չեմ տեսնե,
4 տարի անճախ գըլի, հըմը մազերդ էտէթի
ճերմկեր են :

ԶՄՐՈՒՏ. — Ախ կնքահար ջան, գէրտ ու ղէսէվէթ
զսմի մարդուս թէզ կէ խթ խարցնեն հարս. մէկ թա-
րաֆէն ըշտը սանահարդ անպէս ըլլիլը իմ մեղացէս,
մէկալ թարաֆէն տղեօցս ըշտը ասպէս էրէօի վրայ
մնալը, ալ ես ինչ գիտեմ հարս . . . :

ՊՕՂՈՍ. — Կէցի հըլը սանամար, սանահարտիքս հէջ
ինչ գործ կէնեն :

ԶՄՐՈՒՏ. — Իրենց համար, զուրբան, գործմ սէնիաթմ
չունին. քանի օր ան սաղ էր՝ ըշտը քիչ քիչ աղ

կրէր կը, քիչ քիչ անոնք կրէին կը, լաւ գէշ եօ-
լա կէրթայինք. ան մէջաւ իմ մեղացէս, տղաքս
խուլվորէցան. օրն անգամ իրարու հետ կռիւ,
զալմազալ. . . .

ՊՕՂՈՍ. — (գրտիչը շարժելով) Ծը', ծը', ծը'. է լաւ ինչի,
ինչ ունին իրարու հետ փայ էնէլու. խէթրով ըւ-
լին լաւ չէ. ինչի սէր միաբանութեն չունենան.
անեօնք էրկու աղբարն օր իրարու կռնակ կանքի
տան, սարէրը զըջեն կը. . . .

ԶՄՐՈՒՑ. — Ես ա, զուրբան, շատ կըսեմ հըմը, անկաճ
էնողը վեճով . . . Կօտոս պղտիկուց խուճարի էր
տալմիշ էղէ, տահա տիօր հիմի առ մուխմարող
սէվտէցէն վազ չի գայ. պաղի պաղի պաղէրու է-
րես կառնէ, վասակաճն ա տանի խուճարի կուտայ.
ան ա հէրիք չէ, պաղի ա անէն հարսին շէհէրը
գողնայ տանի ծախէ խուճարի կուտայ: Պօտոս Աս-
տըճու ամանաթ ըլլի, լաւ տղայ է. լաւ տղայ է
հըմը, իսի ձեռքն օր մէ մշտական գործմ չունի
նէ. . . . Պաղի պաղի սուճութեն կէնէ, բրդտու-
լի ին կէնէ, ամէն բանի հասնի կը հըմը, չիտեն
մեր քաղաքը նեղ աշխարհք, 6—7 մանէթ անձախ
ձեռքը գըյնի կը ամիսը. ան ա մէխսիւմս պարտ-
քէրուն տայ թէ, ասքան մանտրուխոշոր անասուն
պահէ: Ան կօտո մանչը քանի քանի անգամ օրէ-
րով շաբթներով օղլուշաղը ձիեց ասեօր վրան, ինքը
գնաց սիւրի թմիւշ էրաւ, ասղին սիւրիւթմիշ է-
րաւ, անգին վաստկաճն ա նստաւ կէրաւ, խուճարի

տուեց, կէնա դափս դարապի էլաւ էկաւ. ասեօր ա
արթղ հոգուն հասաւ, բունեց կնիկն ու տղան ձեռ-
քը տուեց ճամբեց. գնացին գեօրէ իրենց համար
պաշղա տուն էղան. էս ա ըշտը մեծ հարսիս ու
Յ թոռնէրուս հետ սալթ ասոր էրեսը կաշենք.
Թէրմաշ մնայ, ուր է, քաղանք է օր մարդ կրնընայ
ձեռք վեօտք թէփրէմիշ էնէ:

ՊՕՂՈՍ. — Սանամար ջան, շիտակ է, քաղքներս նէնի
բան մը չէ հըմը, եանի շատ մեղաւորն ա մէնք ենք:

ԶՄՐՈՒՑ. — Քա զուրբան էմ քեղի. մենք ինչ մեղք ու-
նինք օր ամէն բան աստեղ թանկ ու կրակ է.
ամսըկան էրկու փութ' էրկու փութ ու կէս ալուր
վիրահա կէրթայ, փութը 14—15 շահի անձախ
կուտան, ան ա խամ ալուր. էրղիւրիւմ օրը 40—50
փարով մարդ իրեն օղլուշաղին հետ կէջնիշ գըլ-
լիւր. աստեղ օրը 6 շահի անձախ կօգտէ օրը, հըլը
փատի ա փարայ չենք տայ. անասունս ինքը կէր-
թայ մեօշէցէն բէրէ կը կիրակի օրերը:

ՊՕՂՈՍ. — Սանամար, ատ բոլորը մէ հիսապ է. էր-
ղիւրում փարան քիչ էր, թանկ էր, ուտելիք խը-
մէլիքը աժան էր. աստեղ ուտելիքը խմէլիքը թանկ
է նէ, փարան էրղիւրումի վրայ շատ աժան է. բիւ-
թիւնն ա մէ հիսապ է. գուն աս ըսա թէ մենք
խալիսէն մեր գործը սաղլամ չենք բունէ, աղեօցս
ձեռքը սէնիաթմ կայ չկայ, աներս բրդուճմ հաց
կայ չկայ, վրաներս գլխներս կայ չկայ, հէջ չենք
աշէ, բունենք խարճի մարսաֆնէրու տակ մանիք

կը . պզտիկ պզտիկ տղաքս նշանենք կարգենք կը , բսեւով թէ հէջ մարդ անօթու թենէ չի մէռնի , Աստուած մէզի ստեղծեր է , չի կորցնէ . տղաքս կարգենք կը , անէրուս մէջ ամէն տարի մէջ Զանմ կաւէնայ կը , անեօնք ա ըշտը ան գեօրէ մեծնան կը . կէնա անպէս 16—17 տարեկան գըլլին չեն ըլլի , անեօնց ա կարգենք կը , թոռնէր կունենանք , ուտող թափօղներո շատնան կը , պարտքերս տիօր բկերս հասնի կը . մէմ չենք մտածե թէ աշխարհք է , հիւրնտութիւն կայ , նեղ օրի ոստ գալ կայ , էօլիւմ կայ , մէ էրկու փարայ չենք կրնայ ետ ձգե օր մէզմէն էտեւ չօլուխ չօճուղներս անով կտորմ հաց ուտեն , գանկերս ու կողերս վեր վեր չձկեն . ալ արթղ տղայ ու էքսիկէթէկ՝ վօրանն էրթան , վօր ջուրն ըյնին . մս , մս , մս մուստառ էտէթ . ները սալթ մեր քաղաքն է , ուրիշ տեղ չկայ , ուրիշ հէջ մէ տեղմ ես աս անտէրութիւնը , աս բանին տակն ու վրան՝ ետքն ու յառաջը չմտածելը ես չտէսայ . ահան քանի տարի է ես գսերը պտըտուիմ կը . շիտակ է , անոնց մէջն ալ աղքատներ ղէրիպիկիաններ կան , հըմը շատը իրենց խէլքէն է . իրենց չափն ու ասիլծանը չեն ճանչե , գլխնէրէն վեր ծախտերու ձեռք զարնեն կը , ղէրիպիկիանան կը : Զանմ ինչ ալ օր ըլլի՝ իսի ձեռքերը գործմ սէնիաթմ ետ թէ չէ շատէ քչէ ուսում ունին եմ , լաւ գէշ կէնա եօլա կէրթան : Զանմ ինչի հէուուն կէրթանք , տիա ըշտը Զոկերը , օր իսի մեր

Մուրղուտոցոց պէս եարի քաղքցի եարի գեղացի են , խէլքի ուսումի քաղաքավարութան սրան օր գայ եանի բան մը չեն , հըմը ամէնէն քէսիպը կէնա 2—3 հաղար մանէթ սէքի իրեն համար փարայ ունի . անեօնք մէզի պէս թէզ կարգեն կը իրենց տըղաքը , հըմը տիօր կարգեները տղաքը վիրահա դուս ու նես զրկեն կը , ուրիշին գուռը խզմէթ էնել կուտան . հարուստ աղքատ , թեթեւ գործէրու ղնեն կը տղաքը . նէյիսէ իսի տիօր մէմ ջուրը հարզը չձկեն չեն կարգե . ըշտը անեօնք ա մէզի պէս մարդիկ են Զանմ :

ՁՄՐՈՒՏ . — Կէցի հըլը կնքահար , աս ստեօնք հայ են թէ ուրիշ միւլէթ :

ՊՕՂՈՍ . — Հա՛ Զանմ հայ են , իսկ մէզի պէս լուսաւորչական հայ են , էճէմիսթանու ասգիու կէչէն հին նախիջեւան ու Ագուլիս կէնան կը :

ՁՄՐՈՒՏ . — Ատ զմր պազի պազի աս տէղերն ա կուգան մուրան կը՝ ան Աստիկնէրէն են :

ՊՕՂՈՍ . — Զէ սանամար չէ , անեօնք Ասորի չեն , հայ են , մէզի պէս Գրիգոր Լուսաւորչին թոռնէրն են . շիտակ է , անեօնց լեզուն մեր լեզուին պէս չէ հըմը , իրենք իսկ հայ են :

ՁՄՐՈՒՏ . — Մէզայ , աս ինչը հայ են օր լեզվները մեր լեզվին պէս չէ :

ՊՕՂՈՍ . — Անեօնց լեզուն թէրզմ իսի մեր հճճէվարին պէս է . Զանմ հըլը աս Զոկերն ա մնան , տիա ըշտը մեր աչքին առաջը , մեր հին քաղքի եահու .

տիք, տեղն ա գայ չենք հաւնի, մարդու տեղ ա չենք գնե, հըմը ես ու իմ Աստուած՝ մէզնէն շատ խէլացի են. կաշնս թնչդ պզտիկուց տղեօցը փարայ վառակէլու ղէյտէնէրը սորվէցնեն կը. տղաքը քանի պզտիկ են՝ մէյլէնէրուն մէջ թեւ, ասեղ, մատնոց, հաւկիթ ծախեն կը. քիչմ տահա մեծցան, արթը գըյնին գէղերը չարչութեն կէնեն. կէնա մեծցան, արթը առուտուրի պաշլայեն կը, կամաց կամաց հա, հա, հա, հա մէկ քանի քորէկ սէրմիի տէր մարդ գառնան կը ամէն մէկը: Է մեր վճրին տղան ասպէս է. աս թնչ է, սիւրիւ սիւրիւ մէյլէնէրը տղօցմով լիքը, բանէրուն ու գործէրուն անունն թնչ. խումար խաղալ, վէգ խաղալ, զօրը տիօր իրիկուն ղէյթէնէրուն տներուն քեօշէստանը, չայէրուն քէնէրները սիւրիւ թմիշ էնել, բօբլիկ չպլախ ասթին ու արէգըկին ակը տապկտել, մէկ մէկ սեւ արապ գառնալ, առողջութիւնները պիլէ կորցնել, գիւզէլմ ջաները պիլէ սախտել:

(Իրսից ձայն. Սմինտրի, սմինտրի, կայի սմինտրի, թիթօ քաքէքաթ սմինարի):

ՊՕՂՈՍ. — Տիա աշէ, մատմ ջհուտ տղաք են, ջուխամ քորէկիմ լազուտ կառնեն, կէփեն, հատը չորէկիմ ծախեն կը, ճակտէ ճակատ քէր կէնեն:

ՋՄՐՈՒՏ. — Ատ շխաակ է հարըս, տիա մեր Մկօն ու Գօգօրն ա գեօրէ ուսթա կէրթան, մէկը գէմուրչա թան, մէկալը մութաֆութան, հըմը շաբաթը էրկու օր կէրթան՝ 4 օր չեն էրթայ, սէքի թէ օրը

մէ մահանովմ փախչին կը ուսանէրէն, գըյնին պաղերը ասդին անդին. հարերն ա մէմ չի կըրնայ խեւըը գլսիւը ժողվէ օր, մէմ չի կըրնայ ատըկի օր, մէմ տանի ուսթանէրուն քովը սաստել ծեծել տայ:

ՊՕՂՈՍ. — Ջանմ մարըս, խօշ սալթ տղաքն ա մէղաւօր չեն. մէ քէրէմ ըշտը մեր մէջը էտէթ է էղե ըշտը, ալ տարին տասուէրկու ամիս կէրթայ. տղայ են, հըլպթ կաշն օր իրենց թայտաշները կէնեն, իրենք ալ արթը անոնց ույմիշ գուգան. «Եշը իշուն քով կապեն, եա անոր խույէն կառնէ եա թույէն». մէ մարդու էրկու մարդու տղաքը լաւ ըլլէնալով՝ խօշ սաղ քաղքին տղաքը լաւ չեն ըլլի. դուն ըսէ, Աստուած մէ ողորմութենըմ էնէ, իսի մեր տները մեր տղաքը մէ ղէյտէի մը դրուի. թը չէ՝ ասպէս մնալով օրէց օր ղէրիպիկիտնէրուն, ֆախր-ֆուխարին համրանքը երթալով շատնայ կը: Քաղաքներս նեղ է կըսենք, քէր վաստակ չկայ կըսենք. է ըսը ինչի տղաքս առեր նստեր ենք. ա. նոնք ա մէղի պէս տղէտ, անբան, հացի կարօտ թողնենք կը. տը թող էրթան՝ փառք Ասածու՝ ուրիշ լան շէն աշխաքներ շատ կան, թող էրթան գլխնէրը քարէ քար, պատէ պատ զարնեն, ըյնին էլլեն, մարդ տէսնեն, աշխարհք տէսնեն, ղէյտէ ղանան տէսնեն, խելք ուսում սորվին, իրենց համար բրդուճմ հաց ճարեն. «Անանըն աշի թանտըն պաշի» ըսելով ու տղաքս առնելով նստելով՝ մենք

մեր ձեռքովը անոնց գերեզման փորենք կը վէ մա-
րըս . . .

ՁՄՐՈՒՏ. — Ըման, հարըս, մարդուս քանի օր աղաքը
չորս բոլորն են, կէնա մարդուն համար մէ ֆէռէ-
հուրեն մը է. վնայ ձունը գլխուս քա՛, մարդ ինչ
ըսէ ու աղաքը վերցնէ ղէրիպ տեղ զրկէ. չէ օր
ցաւ կայ, հիւընանալ կայ, անոնց վեճի պիտի հաց
տայ, ջուր տայ, Ասածու խաթեր էրեսները աշողմ
պիլէ չի ըլլի:

ՊՅՂԱՍ. — Սէքի քովերս օր նստած են կապրինք. աս
ա ապրուստ է օր սէքի մենք կէնենք. աս ա կիանք
է օր մենք կանցնենք. աղաքս օր հիւընգնան կը,
Աստու խաթեր՝ վճի հէքիմը կանչենք կը, վճի ցա-
ւէրուն օրինաւոր իլլէճ կէնենք. ըշաը Աստուծոյ
ապովը վար ձգենք կը. է աստեղ ա ան Աստուածն
է անտեղ՝ ա, ամէն տեղ Աստուած մարդու էօմտը-
տին հասնի կը. մերը սալթ ան է թէ մեր օղլու-
շաղին համար բրդուճմ ցամաք հաց ճարենք, ու-
տենք խմենք պառկինք, ուտենք խմենք պառկինք,
սէքի թէ մենք սալթ ուտէլու, խմէլու, պառկելու
համար ենք աշխարհք էկե. աս ա գեօրէ աշխարհք
վայլել է. մէմ գուս էլլենք աշենք թէ հէրքէշ
ինչը աշխարհքը վայլէ կը. մենք եա մեր օղլուշաղն
ա պիտի ըսենք թէ եանի աշխարհք ենք էկե ու
կէրթանք. կէլարի տա, գեօրտուխ տա, կեսախ:

ՁՄՐՈՒՏ. — Է կնքահար ջան: ատոնց օր կաշես՝ մենք
բիւթիւն բիւթիւնէ կորած ենք. ուրիշներուն էք-

սիկէթէկնէրուն մեղացը տակն ա մանենք կը, ալ
արթղ տիօր մէռնէլուս օրերս անոնց մէղքէրուն
տակը տքանք հա տքանք:

ՊՅՂԱՍ. — Հիմի թէ օր իմ ձեռքս իսի նալճուրթենը
չըլլիր, ես ինչո՞վ իմ Ա ջան օղլուշաղս պահէի
պիտի. ասամ ինչ կէնեմ կէնեմ, գուս կէրթամ,
ասղին գըյնիմ, անգին գըյնիմ, օղլուշաղիս հէչ
մէ օրմ անօթի չեմ թողնե. մանչերս ա ըշաը շատէ
քչէ վարժատունը կարգան կը. ղէնիաթ-ղէ-
նիաթ. ղէնիաթին պէս լաւ բան կայ օր աշխրքին
էրեսը:

ՁՄՐՈՒՏ. — Աս շիտակ է հարըս, ղէնիաթին պէս լաւ
բան չկայ հէչ. ղէնիաթ-ղէնիաթ:

ՊՅՂԱՍ. — (ոսֆի կանգնելով) Է արթղ շատ գէվէղուրթեն
էրի. մնաս բարով սանամար. մի ճճկուհի. մեծ է
Աստուած, ումուտգ Աստուածէնէ մի կտրե. ես
մէմ կէրթամ Կօտօ սանահօրս ա տէսնիմ կը, խօ.
սէցնեմ կը. սր մէյլէն կէնայ կը:

ՁՄՐՈՒՏ. — Հա՛, դս բբան հա՛, արեւուտ ղաքաթ, աշէ,
պիլէքիմ գլոխը մէմ խեղքմ դնես. պիլէքի քէղ-
նէն ամնչէ, խօսքէղ գուս չէլլէ. նէ ես նէ աղբա-
րը իրենմէնէ հէչ բան չենք ուղե. հէչ չէ՛ ինի
խեղճ հարսին ումէկ ու ճար. մատղշին ինպէս էրէ-
սի վրայ չձկէ: Հին քաղաքը ջվթնէրուն սրան կէ-
նայ կը. տունն ա իսպէս փրիլիկ տունմ է:

ՊՅՂԱՍ. — Աշեմ աշեմ. . . Աստուած խեղք ու շորհք
տայ (գնում է):

ԶՄԲՈՒՏ. — Ըման, ինչ շատ նստաւ իսի մարդն ա. թէ հմինօք կուշան անօթուն մանտր բրգէ կը. փորը կշտացուցեր, էկեր մէ քէրէմ լախրտուն է տալ միշ էգե, ալ չիտէ թէ իմ փորս անօթութենէս վեր վեր կէնէ. (կակչում է) աղջի Մանան, աղջի, տղաքը տահա չէկան. բէրէք մէ բրգուճմ հաց ուտենք. անօթի մէռանք:

ՄԱՆԱՆ. — (դրսից) էկան խանօւմ մարիկ, էկան, ահան բէրեմ կը:

ՏԵՍԻՒ Գ.

ԶՄԲՈՒՏ, ՄԿՕ, ԳՕԳՕՐ, ԱՆՆԱ. ԵՒ ՄԱՆԱՆ:

(Մանան հացը տեխուրով բերում դնում է երեխաներուն առաջ, ստոյպայում էլ ջուր. երեխայիք անյազարար ուտում են):

ԶՄԲՈՒՏ. — Աղջի, բախին սր գրկցինմէնէ առար:

ՄԱՆԱՆ. — Կծծիներ չունէին, Ողորմած ենցմէնէ առայ: (Զմուտ շոյի աղօթելով սխում է ուտել): Գա՛ ահան իսի հացը քէզի համար թրջեր եմ, առ կա կուղ կակուղ կե:

ԶՄԲՈՒՏ. — (հացը ստնում ծեկան վրայ եւ դռուարտեամբ ուտում է, uskiy uskiy ջուր խմելով) Թէրմաշ մնայ, բերանս ա առկայ մնացեր է օր:

ՄԿՕ. — Ապլա, աս հէչ բան չունիմք ուտելու:

ՄԱՆԱՆ. — Է ըզը աս նէմէթը ինչ է:

ԳՕԳՕՐ. — Հա՛ ըզը խաբէցիր թէ ապլա ճիլիլ պանիր պիտի բէրէ:

ՄԱՆԱՆ. — Պիտի բէրէր հըմը, ձեռքը փարայ չկայ էղե:

ՄԿՕ. — Հա՛ աս ինչ է. ամէն օր ցամաք հաց ցամաք հաց:

ԳՕԳՕՐ. — Համ տա գարի հաց:

ԶՄԲՈՒՏ. — Ըման օղուլ, նաղ ու տուղ միք էնէ. հացին հրեշտկները սուրֆին գլօխը կայներ են. էտեւ գլինէրուդ զարնեն, աս ա ձէռքէտ կառնեն:

ԱՆՆԱ. — Ապլա, Թրաի ապլան օր էրէկ քիչմ պանիր առեց՝ պարպէցաւ օր:

ՄԱՆԱՆ. — Սապաղտանս չկէրա՞ք:

ԳՕԳՕՐ. — Խօշ բիրէտի չկէրանք:

ՄԱՆԱՆ. — Փսալիկմ բան մնաց, ան ա հօրդ փայն է:

ՄԿՕ ԵՒ ԳՕԳՕՐ. — Հա՛ ըզը մենք ա գուղենք:

ԱՆՆԱ. — Ապլա, քիչմ իսի բրգճիս տաս ինչ գըււի:

ՄԿՕ ԵՒ ԳՕԳՕՐ. — Ապլա ջան ապլա, աչ ինչ գըււի:

ՄԱՆԱՆ. — (չարացած) Տէ հրէկ էթիլիք կիլին օր նստեր ցամաք հաց կուտէ. ձեր չօք բիկերէն վար չի էրթայ, կիտի բէմմի գրպանէր:

ՏԵՍԻԼ Դ.

ԱՌԱՋԻՆՔԸ ԵՆ ՊՕՏՕ.

ՄԿՕ ԵՆ ԳՕԳՕՐ. — Տխա աղաս էկաւ. ապլա բէ մէտեղ ուտենք:

ՄԱՆԱՆ. — Քա գրողի խէղճածնէր, զաթը էզածն ինչ է օր համ գուք ուտէք համ ան (գլխներին խիռւմ ե):

ՊՕՏՕ. — Ի՞նչ է աղջի, ինչք տղոցը զարնէս կը:

ՄԱՆԱՆ. — Քա՛ Թրափին տուած պանրէն քիչմ քէզի համար պահեր եմ տէյի, հիմի աւ ծակաչուրները գուզեն օր իրենց չօւ բկէրը կոխեն:

ՊՕՏՕ. — Տը բէ բէ իրենց տուր, ես ցամաք հաց կուտեմ (Մանան մի կտոր պանիր բերեղով բաժնոււմ ե անկեփին):

ԶՄՐՈՒՏ. — Ըմա՛ն, ես չեմ ուզէ, տու, թող տղաքս ուտեն (սալիս ե Աննային, բայց Միօ եւ Գօգօր ուզոււմ են իւրեք նրա ձեռքից):

ՊՕՏՕ. — (Խր բաժինը նրանց սարմ) Ահան ահան, տը միք իւրե աղջկանը ձեռքէն:

ՄԱՆԱՆ. — Քա՛ ինչ կէնա փրփրեցաք, կիտի բէմ մուրատներ:

ԶՄՐՈՒՏ. — Պօսօ օղուլ, Թիւթսիւ փուլիին բանը ինչը էրիր:

ՊՕՏՕ. — Ի՞նչը պիտը էնէմ. շուարեր մնացեր եմ. նեօրըս սպու շչիկը ուստ էկաւ աէսէթնիկներով, ըսաց, թէ օր սապաղտան չբէրէս աէփութատին օտան, բռնեմ քեզի նապաղտը դնել կուտամ, տանըդ շէհերն ալ ծախենք, փարան կառնենք:

ՄԱՆԱՆ. — Վայ վայ, ըպը ինչ պիտի էնենք:

ԶՄՐՈՒՏ. — Տը հիմի թող քանի մի օր ետք առնեն. աւ խօշ սարին գլոխը չենք. զապիթ չկայ աստեղ, աւ վեճիլ է օր:

ՄԱՆԱՆ. — Խանու՛մ մարիկ, էրթամ խրխաս Թրափին սնտուկը տանիմ դնեմ. (ուզոււմ ե գնալ):

ԶՄՐՈՒՏ. — Աղջի, տեղը նստէ վար, աշեմ վեճիլ կըրնայ գայ իմ տունս ու տեղս գրե. ինչ ա պիտի վեր գրեն. թէ օր մէ բանս ա գտան, թող տանին հօրէրուն գանկը դնեն:

ՊՕՏՕ. — Քան ահան թամամ ամիս ու կէս է, մարդուն տօլանտրմիշ կէնեմ: Կէնա լաւ մարդ էր օր ասքան ա բէքլէյեց. անոր տեղը ուրիշ մէկմ ըլլիր, հիմի շատունց ես նապաղտները չիւրիւթմիշ էի էղէ. աւ թագաւորի փարա է, մարդուն մէ աչքը լալով՝ մէ աչքը խնտալով բռնեն կառնեն, խասպար ես:

ՄԱՆԱՆ. — Քան էլէյիսէ ես էրթամ խրխաս պահեմ. (ուզոււմ ե գնալ):

ՊՕՏՕ. — (բռնեղով) Տը նստէ ջանմ, նստէ աշենք. հացս ուտեմ, աշեմ էրթամ, ընկերմ եմ ճարե օր Պօռձու՛մ էրթանք բանինք. տանհինգ օրուան քէսիմ ենք էրե. աւ գլիւէն ա Յ մանէթ տայ պիտի, կառնեմ Թիւթսիւ փուլին կուտամ:

ՄԱՆԱՆ. — Հիմի 15 օրուան համար Պօռձու՛մ պիտի էրթաս:

ՊՕՏՕ. — Ի՞նչ էնեմ, օղուլ. աստեղ գործ չկայ. էր-

Թամ աշենք. կըսեն անտեղ պաշխա գործ ա ճա-
րուի կը:

ՄԱՆԱՆ. — Քա՛ հիմի եք պիտի էրթաս:

ՊՕՏՕ. — Էդ վան սապագտան:

ՄԱՆԱՆ. — Քա՛ լաւ, ըպը տունն օր ալուր չունինք:

ՊՕՏՕ. — Կէս փութ անօր կառնեմ, էտեւ ես քէզի
անտից փարայ գրկեմ կը. քիչ քիչ գսէն կէրէք,
տօր դալս:

ԶՄՐՈՒՏ. — Ատ Պօրճմ է ինչդ է, սւրտեղ է. շատ
հէռս է:

ՊՕՏՕ. — Շատ հէռու չէ քա՛. եայան պէլքի մէ օր-
ւանմ հասնինք:

ՄԿՕ. — Ագա, հեադ մէզի անտից պանիր բէրեօ կը:

ՊՕՏՕ. — Աշենք, օղուլ, աշենք. դուք ուստանէրէտ
միք փախչի:

ԳՕԳՕՐ. — Աղբար, աս ինչ է, նէ միս կառնես նէ պա-
նիր (նիս ֆաշերով վիստադ ձեռքի բրդունը վար կղնե):

ԱՆՆԱ. — (չաչաղիկ) Ապլա, փեօրս ցաւեցաւ:

ՄԱՆԱՆ. — Է՛ շատ կէրար՝ անտից է. տը հէրիք է,
հէրիք. հէրիք ուտես (հացը ձեռքից առնուլ է):

ԱՆՆԱ. — (հացը ֆաշերով մօրը ձեռքից) Հա՛, տահա անօթի
եմ. հացը լէզի է, անտի փեօրս ցաւի կը:

ՊՕՏՕ. — Ինչի լաւ հացը անասունին ձեռքէն խլես
կը. թող թող ուտէ:

ՄԱՆԱՆ. — Լաւ իրիկուան էտեւ ինչ պիտի ուտեն:

ՊՕՏՕ. — (վիստադ արտով) Ես իրիկութան համար փռէն
հաց բէրեմ կը:

ՄԱՆԱՆ. — (սղայոց) Էլէյիսէ էլէք էլէք, քիչ ա իշ-
տահներդ իրիկութան պահէցէք. աղտո իրիկուան
փռի սօմին բէրէ պիտի:

ԱՆՆԱ. — Ապլա, ինծի կէս սօմին կուտանս:

ՄԿՕ. — Հա՛, ատ շատ չի ըլլի:

ԳՕԳՕՐ. — Էտեւ մէզի ինչ մնայ կը:

ՄԱՆԱՆ. — Աման տէ հէրիք լվտաք. էլէք աչիցս
դիմացէս չբլէցէք. (սղախ զնուլ եւ, միսեանց նշա-
նացի սպառնալով):

ԶՄՐՈՒՏ. — Աղջի, մէ պուամ ա ջուր տու, խտ բըր-
դուճը բկիս կայնաւ, վար չի էրթայ:

ՊՕՏՕ. — (մօրչպան Մանանիկն սալով) Աղջի, մօրս ջուր
տու (մանան ջուր սալով սեղանը հարստու է. Զմրուտ խա-
չակնֆուէրով՝ յոյկ «Հայր մեր» է ստուլ):

ԶՄՐՈՒՏ. — Փառք քեզ Աստուած, գուհանամ շուք-
րեմ. (Մանանիկն ետեւից) աղջի, աղջի, ջէյրէս տանը
օրթան տար, հաղըր էրէ, գամ հէչ ինի ձեռքիս
քու լաները պրծնիմ:

ՄԱՆԱՆ. — (դրսից) Քա՛ հաղըր է, հաղըր է. (կանաց կա-
նաց զնուլ է Զմրուտ) կէնա ինի բէմմուրատ հաւը տեղ
չէ նստե. աշես կէնա սլմ բակը գնաց ածեց:

ԶՄՐՈՒՏ. — Տը գընը օղուլ գընը, մէ դրկցնէրուն
բունկնոցները աշէ:

ՊՕՏՕ. — (բաղձաղից) Օտացդ դռանը մէռնիմ Աստուած
ջան, դու ինծի մէ իլլէճմ էնէս, հէչ չէ՛ Պօռճում
մէ գործմ գանէի, տանս մէկ էրիու ամսուան բնա-
ղիտը հէչ չէ տէսնէի, գօռի ջէնլէմ: Աս ինչ է

իմ քաշածս . գիշերները ոչ քուն ունիմ ոչ դադարում . զօրը տիօ՛ր իրիկուն ասդին անգին վազվառտելով հոգիս գելլէ կը . առածս եա մէ ապասիմ է , եա թէ չէ՝ հինգ շահի . տղոցս վրան օր կա . շեմ , ջիկէրս կտոր կտոր գըլլի կը . անասուններու օրը մէ անգամմ խաբելով՝ թէ ձեզի զաթղ բէրեմ կը , ալ ամօթուս էրեսները պիլէ չեմ կրնայ աշե... էխթիար մարս ցամաք հացը կառնէ , ծամէ ծամէ՝ չի կրնայ կուլ տայ . . . հարսն անպէս բօբլիկ , վրան գլտիը բաց , բաղնոց փարամ պիլէ չեմ կըրնայ տայ խէղճին . աղտին ու օջլին մէջ կորեր է . ես ա օրմ կուշտ , օրմ անօթի . հալվներս ա ըշարը (ցոյց ե սալիս զգեսները) տէսնիք կը . . . Ա՛խ , Աստուած ջան , հըճպ ինչը պիտի ըլլի իմ հալս . . . Ա՛խ , հարիկ ջան , հոգիա տուած սահաթիտ ըսած խօսքերդ բիւթիւնն ա էլաւ . . . ահան ըշար քու սիրական Պօտօս ա սեւ ու մութ օրի է հանդիպե . իրեն ու օղլուշաղին անձին վրան շուարեր մնացեր է . . . ան հարիկ ջան , դու քաշուար պրծար , ինձի ա բոբլական կրակներուն մէջ թողիր ումուտսըղ , ը՛ , ը՛ , ը՛ (լաց ե յիևուս) ումէկ ուճար . աղբարս ա անպէս թօղեց գնաց . հիմի ա նէ իրեն անձին՝ նէ իրեն օղլուշաղին խէր ունի . քանի աները կէրթամ՝ հացին սօլապը կաշեմ , ջիկէրս կտոր բրդուճ գըլլի : դափաս դառնայ կը . . . (բարձրագոյ աղաղակաւ եւ շարվ) վանխ վանխ , հըճպ մս էր դրուած մեր օճխին ճակտին . . . (լուրիւն . ներս ե մեկուս կախացուկ Մանան):

ՏԵՍԻԼ Ե.

ՄԱՆԱՆ Եւ ՊՕՏՕ.

ՄԱՆԱՆ. — (Պօսոյի այտերը դիտելով) Բան ինչ կէնես :

ՊՕՏՕ. — (մեկուսի այտերը սրբելով) Հէչ , քէդի կաշէի , գայիր՝ ըտէի օր գուրպըներուս ծակերը մէմ լլես , իրիկունս հազր էնես . ես մէմ էրթամ ընկերս գըտնեմ (զնուս ե հակադարս փայլերով):

ՏԵՍԻԼ Զ.

ՄԱՆԱՆ , միևնախ :

ՄԱՆԱՆ. — (վոտր միջոց ետելոց դիտելու գլխի) Թէ հմինօք գուրնր . ինձի տէսաւ , պարտիեց . . . էրթայ պիտի , սոլ գիտէ ինչը գըլլի , ինչը չի ըլլի . . . Անասուններս աստեղ էրէսի վրայ մնան պիտի . . . Ամէն սահաթ էրէսէս կախ պիտի ըյնին կերակրի , զաթղի համար . . . Ի՞նչը էնեմ , ողորմամ Աստուած , չթողնեմ էրթլու . լաւ դէշ՝ ըշար օրական ցամաք հացի մը փարայ ալ է հասցնէ կը . . . էրթայ անտեղ զօռէն դատումքէն քրանի , մսի , հիւրնանայ . էտեւ ինչ ձուեր տամ գլխուս . . . կէրօարս սաղ իքէն ա տուկատ էինք հըմբ , հիմի արթղ չափն անցուցինք . . . կէնա ան վրայ հասցնէր կը ? հէչ չէ՝ շաբաթն էրիւս անգամ մսի էրես տէսնէինք

կը, ամիսն անգամըմ՝ բաղնիք կերթայինք, քչէ շատէ աներս բնազեծն կունէնայինք. հիմի ճիպ դախս դարտակ մնացինք . . . Մարգոս ինչ էնէ, վնրդին դառնայ կը՝ առաջը ճըլի կէլէ . . . Պաղի տղաքը հոգուս հասցնեն կը, սիրտս լցուի կը, դաղաղիմ կը, արթղ հէրոէս իրեն տոտովեմ կը. քալաւ ար ես ա ինչը էնեմ. խօ իմ բլիս համար չեմ ուզե. հոգիս կպչին կը, վազ չեն գար . . . Էրանիկ չէր տղայ վախթո. հարս գալած օրէս ըշտը առ է իմ հալս. ամօթուս կնկաեօցը էրեսը պիլէ չեմ կրնայ աշե . . . ըզուի ու ամօթի գերի եմ դարձե . . . Քուրեր, մարիկներ, ինձի աէսէք՝ ձէզի խրատ առէք. ինչ կէնէք էրէք, աղջիկներդ ձեռքը դէնիաթ չունէցողին միք տա. էտեւ անոնք ա ինձի պէս գըլլին, ինձէն ա բէթէր գըլլին. թէ օր մէ բրդուճմ ցամաք հոցը խնայէք կը անոնց համար, լաւ է ամնիք ձեռքերովդ ջուրը ձկէք խէզգէք, քան առ տէսակ նշանէք կարգէք. սեւ ու մութ ըլլի ասպէս նշանն ու քիւրիշանը . . . Պէլքի ձէզի ղօլայ կերեւի, հըմը էկէք ինձի հարցուցէք. դուք պէլքի չէք քաշե, հըմը քաշածներուս համար ինձի հարցուցէք . . . Մտածեմ մտածեմ՝ տալիշ գըլլիմ, խեւքս բանմ չի կարե . . . ինչէն է քուրեր, մարիկներ, սյաղի մարդ դէնիկն գըլլի, կուտէ, խմէ, կտարէ թափէ, շահիներն ու մանէթները ջրի պէս խարձէ կը, պաղինը ղէրիպիկիա, մէկէրկու շահու համար հաղար թախլոյ դառնայ կը, կէնա չի

կրնայ ձեռք բերէ . . . մէկը ղաթ ղաթ հալլներ, օսկէստան, տուն տեղ, ղէյտէ ղանոն ունի, մէկալը չուլմ պիլէ չունի օր իրեն անձին մէրկութիւնը ծածկէ . . . Մէկին էրիկը թէմպէլ, խուամարպազ, մէկինը նէխս, թիթիզ, թափող պտտուտող, մէկալինը խէլացի, ջէսէրէթլի, հըմը կէնա անօթի՝ կէնա անօթի . . . ինչ է ասոնց օղլուշաղին մեղքը, Աստուած ջան . . . Զէնիկինն ա ղէրիպիկիաին ա հոգին մէկ է կըսեն. ըզը ինչի ամէն ժամանակ մէկը մէկալին գլօխ պիտի ծռէ, ամէն ժամանակ անօր եսսիրը ըլլի պիտի, անօր ամէն մէկ խօսքին լպպէ էնէ պիտի:

ՏԵՍԻԼ Է.

ՄԱՆԱՆ, ՊՕՏՕ ԵՆ ՏՂԱՅՔ.

ՊՕՏՕ. — (երկու հաց ձեռին եւ սղայիչ չորս կողեր պսսած) Աղջի: Եափուճնճաս ու գուրպներս բե, հիմի էրթանք պիտի:

ՄԱՆԱՆ. — Տաճա ծակերը չեմ լցե, ըզը ըսիր՝ էգվան սամպալտան կերթանք:

ՊՕՏՕ. — Ընկերիս հեա միւշէվէրէ էրինք, սէրինին տիօր Աղլօր էրթանք, սամպալտան ա տիօր ղուշլուղ Պօւճում հասնինք կը. գուրպներս բե, վարար չունի, թող լցած չըլլի . . . (հացերս արխս է) աճան իսի հացերն ա պահէ տղոցը իրիկութան:

ՄԿ0, Գ0Գ0Ր ԵԼ ԱՆՆԱ. — Ապլա ջան ապլա, մէ քիչմ
տուր, ինչ գըլի:

ՄԱՆԱՆ. — Բա տը գրողմ բկերդ, նորս չէր չօռլա.
միշ էղար:

ՄԿ0 ԵԼ Գ0Գ0Ր. — Ապլա, Ատուած վկայ, անպէս անօ.
թի ենք օր:

ԱՆՆԱ. — Անա ջան, փստլիկմ աշե . . .:

Պ0Տ0. — Տը տու մէկմէկ փսեօր տու թող ուտեն . . .
(Մանան սալիս է տաշոց. նոխ անյազարս ուտուլ են):

ՏԵՍԻԼ Ը.

ԱՌԱՋԻՆՔՆ ԵԼ ԶՄՐՈՒՏ.

ԶՄՐՈՒՏ. — Պօտօ օղուլ, կէնա առ ինչղ ալուր առեր
ես. սէտէ գարի ու չալտար է:

Պ0Տ0. — Բա տը ինչ էնեմ, փարաս չօգտեց. 24 շահի
աուի, 2 փութ առայ. քանի մը օր ատուլ եօլա դնա.
ցէք, տիօր ես անտից փարա դրկեմ:

ՄԿ0 ԵԼ Գ0Գ0Ր. — Անա, կէնա ինի լէղի ալրէն է:

ԱՆՆԱ. — Ապլա, կէնա փեօրս ցաւէցնէ կը:

ԶՄՐՈՒՏ. — Օղուլ, հիմի եբ պիտի էրթաս:

Պ0Տ0. — Այմի կէրթամ քա. (Մանան գուրպներն ու ես-
փունանս սալիս է):

ԶՄՐՈՒՏ. — Ըման օղուլ, թէղ դառնաս. անտէղանը չու-
շանաս:

Պ0Տ0. — Չէ քա չէ, պէլքի մէ ամսէն դառնամ (ձեռիը
հաւքարում է). մնաս բարով քա ջան:

ԶՄՐՈՒՏ. — (Երեսը հաւքարեղով) էրթաս բարով օղուլ,
ըման քէղի լաւ պահես:

Պ0Տ0. — Դէրտ մի էնէ քա. (Մանանին) աղջի, մնաս
բարով, տղոցս լաւ աշե, քու սիրտդ ա ղէվի բռնէ,
թէղ կուգամ:

ՄԱՆԱՆ. — (շաշագին) էրթաս բարով. . .

(Պօտօ գնում է. առանձին առանձին տաշոց սրտատաշից ա-
ջօք հաւքարում է «Մնաս բարով» ասելով):

ԶՄՐՈՒՏ. — (ձեռնաստրած եւ շաշագին) Տէր Յիսուս, դու
աղիս քէտէրօրդ տանիս տեղ հասցնես:

Պ0Տ0. — (ձեկուսի) Թէ օր ձեռքս սէնիաթմ ունէնայի,
ինչո՞ւ պէտք է ասպէս ես սար ու ձոր ըյնէի. ինչի
օղլուշաղիս ասքան ահն ու զարը քաշէի. (խորհրդաւոր
ձայնիս) աղբրտիք, ինծի տէսէք, ձէղի խղճացէք,
ղէնիւթ-ղէնիւթ. (դառնալով դէպ ի միւսները) մնաք
բարով:

ՄԿ0 ԵԼ Գ0Գ0Ր. — Աղա ուր կէրթաս:

ԱՆՆԱ. — Ապլա, աղաս ուր կէրթայ.
(Զմրոտ շալիս է, Մանան հեծեծում է, Պօտօի ետեւից նայե-
լով. Մկօ, Գօգօր եւ Աննա Մանանին փաքաքում բար-
ձրաձայն գուրակ):

ԱՐԱՐՈՒԱԾ ԵՐՐՈՐԴ.

Տեսարանը ներկայացնում է Կոսոյի տունը, ուր նա հիշանդ պատկած է. մի կողմը դրուած է օրորոց, որուն կշիւն Չարման շխարհիւս նսած օրորոցը նստելով երգում է.

ԶԱՐՄԱՆ. — Նէննիկ ըսեմ քընանաս,

Անուշ քընի տիրանաս.

Նէննիկ նէննիկ նէննիկ.

Օրօր ըսեմ ես լալահան,

Էղնիկները քէզի ծիծ տան.

Քամին էլէ օրըրցընէ,

Թաթաւ էնէ լողացընէ.

Նէննիկ նէննիկ նէննիկ:

Երկու օր է բէրանս նափաղա չեմ գրե. կաթ պիլէ չունիմ տղիս աալու... Ամէն բան ծախեց, վնայ տուեց գլխուս, էկաւ գողինքը ընկաւ (Կոսոյի անկողինը ցոյց տալով). Տագրս ա հեօս չէ օր էրթամ ձեռքըն ու վեօտըն ըյնիմ, քիչմ ալուր առնել տամ, եա մէ հացիմ փարայ առնեմ. (ձեռնատարած) սի սուրբ Աստուածածին, դու մեր էօմտըալին հասնիս, քու վեշգ եմ կպե:

ԿՕՏՕ. — (ի ցնորս) Ալ բան չմնաց տուեր. թէ չէ բէրեմ կը... քանի մը օր բէքլէյեցէք, կուտամ... Ծօ ս'ւմ քրֆես կը...

ԶԱՐՄԱՆ. — Կէնա պաշլայեց նէլը տալու... վնխ, վնխ, վնխ...

ԿՕՏՕ. — (ի ցնորս) Ծօ ս'ւմ վրայ դէմէ քաշես կը... գիտես...

ԶԱՐՄԱՆ. — Խեղքը միտքը խուճարճոց հեա է:

ԿՕՏՕ. — (ի ցնորս) Ծօ հէջ չէ' աս էրկու շահին թոզէք, կնկանս հաց տանիմ...

ԶԱՐՄԱՆ. — (երկիւղալից մօտ է գնում) Ըման, հըճոյ ձէն տամ թէ չէ... քանի կէրթայ խօրկնայ կը, ճիպատէն տալմիշ գըլի:

ԿՕՏՕ. — (ի ցնորս) Ծօ աը խօշ խէղդէլու չէք... վնյ, Աստուծոյ խաթեր, սպանեն կը (յանկարծ կնսի անկողնին մէջ):

ԶԱՐՄԱՆ. — Ի՞նչ է ի՞նչ. մի վախենա, քովդ ուրիշ մարդ չկայ, սալթ ես եմ:

ԿՕՏՕ. — Աղջի, դուն ես (ի ցնորս). ասոնք չթողին, թէ չէ վալլահա ես քէզի հաց բէրէի պիտի:

ԶԱՐՄԱՆ. — Ես հաց չեմ ուզե, դու քիչմ այըլմիշ էզի:

ԿՕՏՕ. — (ցնորած ջուր կողմը նայելով) Աղջի... աղջի... դուն ես... ան... անթի եմ:

ԶԱՐՄԱՆ. — (ծնկերին խփելով) Վնխ, քօռանամ ես, սուրտեց մէ կտորմ հաց դտնեմ... Պառկէ պառկէ... ես այմի կէրթամ քէզի հաց գտնեմ կը... սուր էր-

Թամ, ինչ էնէմ. . . մուրամ. . . հըճպ կուտա՞ն. . .
հէր քէշ ինծի ճանչեն կը. (շարագիւն) ամօթ չէ. . .
պէլքի կէրսանքս հաց ունէնան. . . հըմը անոնք ա
չունին. . .

ԿՕՏՕ. — (ի ցնորս) Ձճւրմ. . . էփէցայ. . . խաշէցա՛յ. . .
օխխա՛յ, օխխա՛յ. [Թող Թող քիչմ ա խմեմ. . .
(յուսահաս ձայնով) անօթի եմ. . .

ՁԱՐՄԱՆ. — (ղորս վազեղով) Կէրթամ կէրթամ մու-
րամ կը. . .

(Տեսարանը փոխուում է Հանկարի տունը, ուր Մանան
սխալաբեմ քեշիկ է մանում. Աննա կոքնկած է նրան. Ձրւ-
րուս ջեյրէ է մանում):

ՏԵՍԻԼ Ա.

ՁՄՐՈՒՏ, ՄԱՆԱՆ ԵՆ ԱՆՆԱ.

ԱՆՆԱ. — (շարագիւն) Ապլա, հաց գուղեմ, հը, հը, հը.

ՁՄՐՈՒՏ. — (Մանանիւն) Աղջի, աշէ կէնա պէլքիմ մէ
կասրմ գրկցնէրէն փոխ առնես. հէչ խի անմեղ
անասունին ձէնը կորես.

ՄԱՆԱՆ. — Քա՛ սումմէնէ ուղեմ, ալ էրես մնա՞ց օր:

ՁՄՐՈՒՏ. — (Աննայիւն) Ել աղջիկս ել, գնը Թրափ ապ-
լայէն ուղէ, կուտայ.

ԱՆՆԱ. — Պանփալս ուղէցի, վռնտեց՝ ցտուեց:

ՁՄՐՈՒՏ. — Էլէյիտէ կէնա կիքահարանց տունը մէմ
գընը:

ՄԱՆԱՆ. — Քա՛ աը ամօթ է, Աստուծոյ խաթեր, աս
քանի մէկ:

ՁՄՐՈՒՏ. — Փողինտ տահա չմնա՞ց:

ՄԱՆԱՆ. — Ձէ, ինչ կար չկար էրէկ կէրանք. . . ա՛խ
Աստուած, հըճպ ինչը էղաւ. . . նէ փարա դրկեց՝
նէ մէ խապարմ գրկեց. ահան թամամ 45 օր է
էրթալը. . . տագրս անպէս հիւանդ էրէսի վրայ
ընկած, մենք նէ ալուր ունինք՝ նէ տէ ուրիշէն կըր-
նանք ուղէ. . .

ԱՆՆԱ. — (շարագիւն) Ապլա ջան, շատ անօթի եմ, հը՛,
հը՛, հը՛:

ՁՄՐՈՒՏ. — (մեոփից բռնեղով սսնում է) Մի լա եավրում,
մի լա, արի էրթանք, աշեմ մէկէմ փոխ առնեմ:

ՄԱՆԱՆ. — Տղայ ու անօթութեն. . . անոնք ինչ գի-
տեն չքաւորութենը. . . ա՛խ տէր Աստուած, ես
քանի մէկ պիտի էրվիմ ու տանջուիմ. հաց չմնաց,
էրես չմնաց. 27 օր է օր կիքահարանցսմէնէ ասոր-
մէնէ անորմէնէ առնելով կուտէինք. իրիկութան հա-
մար ալ հէչ բան չկայ. . . նէնի ասպէս կէանքէն իտէ
մէռնիլը հազար զաթ լաւ չէ. . . ալ նէ տղոցդ ձէնը ան-
կաճգ հասնի կը, նէ աս նէ ան. (կիս ցնորուած) լաւ է
վալլահա, մարդ մէկէն ուէհէթի կը. . . չային ջուրը
քշէ տանի կը կապանները, պէլքի աիօր Պօռճում. . .
անտեղ լէշս քէնէրը հանէ կը. . . ան ա պէլքի գայ
ինծի գանի. . . գուլնյ գուլնյ. . . գրկէ պաղնէ

կը . . . հըմը ես բան չեմ իմանա . . . ալ ես անոր-
մէնէ հաց չեմ ուզէ, հազր անոր ա թեթեւութեն
գըլլի, լաւ չէ . . . (ուշի գարդ) Մեղք չէ . . . էտեւ
. . . էտեւ տղաքս սիլ պիտի շահէ, սիլ անոնց քա
նան կանչած վախտը հն նաև պիտի ըտէ. հը՛, հը՛, հը՛.
(չպիս է ձեռները երեսին դրած):

ՏԵՍԻՒ Բ.

ՉՄՐՈՒՏ ԵՆ ՄԱՆԱՆ.

ԶՄՐՈՒՏ. — (ձեռնաստրած) Փառք քեզ Աստուած, գու-
հանամ շուքրեմ. աղջի, Անուշենց մանչուն հեա
տղաս ահան հացի փարայ է զրկէ մէզի. (մեկ մանկ-
քանոց է տալի):

ՄԱՆԱՆ. — Փարայ .

ԶՄՐՈՒՏ. — Մէ սա՛ղ մանէթնոցմ .

ՄԱՆԱՆ. — (խորհրդաւոր ձայնով) Մէ՛ մանէթ . . . 27 օր
օր է աչքերս ճաման բէքլէյէ կը թէ փարայ գու-
գայ . . . ահան էկաւ . . . մէ մանէթմ . . . 27 օր-
ւան 5 ջանի համար մէ մանէթմ :

ԶՄՐՈՒՏ. — Աղջի, քսանըւիննը օր է՝ տղաս հիւանդ-
պաւկած է էղե, հիմի նէյիսէմ կատատօրեր է,
Փուրկունի կաշէ օր ասօր էգվան գայ :

ՄԱՆԱՆ. — Վա՛յ վա՛յ, անոր համար ասքան վախըթ
ձէնն ու ձունը չէլաւ. զան ծանտը հիւընտցեր է
օր եայան չիրցաւ էկէր էր . . . էլէյիսէ ալ հետը
փարայ ա չի ունենայ :

ԶՄՐՈՒՏ. — Ըման գլտիքար, տղաս թող մէմ սաղ սէ-
լէմէթ ձեւքս ըյնի, բան չեմ ուզէ . . . ա՛խ քօռա-
նամ ես . . . գիշերուանս ան գէշ էրածներս էլան
. . . տղաս հիւանդ է էղե, ես բանէ խապար ոչ,
աստեղ ուէհէթ կէցեր եմ :

ՄԱՆԱՆ. — Իմ ա անկաճս քանի օր է ձէն կուտար,
ըշտը ձէնն էլաւ . . . քանի հըճպ ինչ հիւընտու-
թեն է էղե, հըճպ հիմի ա լաւցեր է. չըլլի թէ
Անուշենց մանչը խարէ կը . . . չըլլի թէ . . .

ԶՄՐՈՒՏ. — Էրգում պատառ էրաւ թէ լաւ է, ասօր
էգվան գուգայ. հըլը աս ա ըսաց թէ պէլքի իրի-
կուան ա գայ, չունքի ճամբաները շատ ֆուրկուն-
ներ ուստ էկեր են իրեն :

ՄԱՆԱՆ. — Անուշենց մանչը եր է էկի :

ԶՄՐՈՒՏ. — Էրէկ իրիկուն :

ՄԱՆԱՆ. — Բա՛ մէմ ես էրթամ լաւմ իմանամ.
(ուզում է գնալ, դրան մօտ հանդիպում է տղայոց):

ՏԵՍԻԼ Գ.

ՉՄՐՈՒՏ, ՄԱՆԱՆ, ՄԿՕ, ԳՕԳՕՐ ԵՆ ԱՆՆԱ.

ՄԿՕ, ԳՕԳՕՐ ԵՆ ԱՆՆԱ. — Ապլա, աղաս էկաւ:

ՄԱՆԱՆ. — Չօրթմէ կըսէք:

ՄԿՕ. — Վալլա՛հա:

ՉՄՐՈՒՏ. — (դողդողալով դիպի դուռը վագուռ ե) Ո՞ւր է սուր:

ՏԵՍԻԼ Գ.

ԱՌԱՋԻՆՔԵՆ ԵՆ ՊՕՏՕ.

ՊՕՏՕ. — (եւսիրունան եւ զիսի փարսարոցը ձգելով եւ մօրը
գիրկը վագելով) Բա՛ ճան:

ՉՄՐՈՒՏ. — (լսելով կողոտի) Ես վրոսմ ես վրոսմ, աչքս
ճամբատ մնաց . . . աս սուր մնացիր օղուլ . . .

ՊՕՏՕ. — Բա աը հէրիք լաս, օրհնեալ է Աստուած,
խօշ չմէռայ:

ՉՄՐՈՒՏ. — (ձեռն: usurած) Հաղար փառք, գուհանամ
չուքրեմ:

ՊՕՏՕ. — (Մանանին) Բարով աղջի:

ՄԱՆԱՆ. — (արսասուալից) Բարով էկար:

ՊՕՏՕ. — (սղայոց հարբուրելով) Ի՞նչ կէնէք գառնուկներս,
լու էք. (Մանանին) աղջի, ինչի գուլաս օղուլ:

ՄԱՆԱՆ. — Օրհնածի տղայ, հէջ չէ մէ գիրմ գրեւ
տու թէ հիւընտոցեր ես. հէջ չէ կնքահօրս կըսէինք,
մէ մարդմ ճամբէինք:

ՊՕՏՕ. — Է նէյիսէ, օրհնեալ է Աստուած, պրծանք:

ՄԿՕ ԵՆ ԳՕԳՕՐ. — Ազա, մէզի հետդ պանիր բերեր ես:

ՊՕՏՕ. — Չէ գառս, աստեղ կառնեմ. (Մանանին) աղ-
ջի, հէպիկէս մէ ճատիմ կայ, բե տղոցը փայ էրէ,
թող ուտեն. (Մանան գնում ե եւ սղայիը ետեւից վագե-
լով):

ՉՄՐՈՒՏ. — Ատ թէրմաշ հիւընտութենը վրատ սուր-
տից էկաւ օղուլ:

ՊՕՏՕ. — Բա՛ ալ ինչ հարցնես կը, զօրը չարաչար
աշխատանք, գիշերը դուս այագին տակը խէփնքնե-
րուն քեօշէն պառկիլ, հըլլթ մարդ հիւընտնայ
կը. ամէն բան էրթայ ու չգայ. վերջը վերջը 4—5
օր ալ որ աչքերս բռնուեցան, աս է կըսէի աչուը-
ներս սեւ ջուր իջան, հըմը արխտաաշներս վրայ
հասան, հէքիմէն դեղ բերին, պրծայ. Աստուած
սաղ պահէ ամէնքին ա:

ՉՄՐՈՒՏ. — Ամէն, ձեռքս փարայ ըյնի, մէ ջուխտմ
դող տանիմ սուրբ Ստեփանոս մատաղ էնեմ. մէռ-
նիմ հրաշքին:

ՏԵՍԻԼ Ե.

ԱՌԱՋԻՆԻՆ, ՄԱՆԱՆ ԵՆ ՏՂԱՅԲԸ (անսին ուսերով):

ՊՕՏՕ. — (Մանանին) Աղջի, աղբարս ինչ կէնէ:

ԳԳԳԳ. — Աղա, գիտես, էմիս հիւանտ պառկեր է:

ՊՕՏՕ. — Ղծրթ մէ:

ՄԱՆԱՆ. — (Գոգորին զիսին խիերով) Տէ ձէնգ կարէ, մունտառ:

ԶՄՐՈՒՏ. — Ըման, խաբէ կը օղուլ. քու էրթլէտ ետքը քանիմ օր նէխսէմ հիւընացաւ. հըմը հիմի լաւ է:

(Մանան նշանացի տղայոյ տասուռ է որ յիսին):

ՊՕՏՕ. — Տղան ինչպէս է, լա՞ւ է:

ՄԱՆԱՆ. — Լաւ է լաւ:

ՊՕՏՕ. — Ըպը հարաը՞:

ՄԱՆԱՆ. — Լաւ է լաւ. հարսն ա լաւ է, ջէյրէ, թէ շիկ մանէ կը, էրկանը լաւ թեւտաշ է:

ՊՕՏՕ. — Աստուած տայ . . . աղջի, մէմ գընը տեղս ձիկ, գամ պառկիմ քիչմ. շատ եմ գագրե. վրաս հէչ թաղատ չկայ . . . պօշ պօշնա գնացինք, 6—7 մանէթ փարա առանք, ան ա ըշար էրէսի վրայ զայաթ էլաւ գնաց. հիւընտութիւններս ա մէղի քէր մնաց. (Զմրուսին) Գն առ քանի վախթ էր գուք ինչ կուտէիք, ինչը անցուցիք:

ԶՄՐՈՒՏ. — Օրհնեալ է Աստուած օղուլ, անցուցինք

անցուցինք. դուն գէրտ մի էնէ, գնը գնը մէ ուէ-հէթէ. Աստուած ողորմած է. հըլպթ գործի գըլլիս. (Մանանին) աղջի, աղիս վրան լաւ ծածկէ, չմի թէքըրէ. (Մանան եւ Պօսօ գեռալ են, բայց դրան մօտ հանդիպում են երեսը ծածկած մուրացիսին):

ՄՈՒՐԱՅԿԱՆԸ. — Արեւներուտ զաքաթ, մէ ողորմութենմ էրէք:

ՄԿՕ ԵՆ ԳԳԳԳ. — Աստուած տա:

ԱՆՆԱ. — (խր ձեռքի հացը տալով) Ահան. (մուրացիսինը առնելով շտպար գեռալ է):

ՊՕՏՕ. — Աղջի, իտիկ ուլ էր. իտիկ մեր հարսին ձէնը գլմանէ:

ՄԱՆԱՆ. — Ըման դուն ա աշես ուլ էր, քէղի տէսաւ՝ ամօթուն էրեսը ծածկեց:

ՊՕՏՕ. — Աղջի, վալլահա իտիկ մեր հարսին ձէնն էր: (Ետիւնանալ առնելով) Մէմ ես էրթամ աղբօրս տէսնիմ:

ԱՆՆԱ. — Աղա, գիտես էմիս շատ . . .

ՄԱՆԱՆ. — (Անկային բերանը բռնելով) Տը ձէնգ կարէ՛ փուչ արեւ:

ՊՕՏՕ. — Չէ, աղբօրս գլխուն մէ բանմ է էկե, դուք ինծէն պահէք կը. (բարձրաձայն շարլ եւ դեպ ի դուրս վազելով) վախ աղբար, վախ վախ . . .

ԶՄՐՈՒՏ. — (դողալով ետեւից վազելով) Աղջի, մի թողնէ էրթայ. տէսնի՛ թէքըրէ կը ցաւը:

ԱՐԱՐՈՒԱԾ ՉՈՐՐՈՐԳ

Տեսարանը ներկայացնում է Պոսոնի տունը, ուր Չմրուս ժյուր
նանդայի կուշըր նստած ձեռները սափացնում է, եւ շարագին
երգում է. *Ձմեռ է:*

Տ Ե Ս Ի Լ Ա.

ՉՄՐՈՒՏ. — Պու տաղլար օլմասայիտի,
Չի չէկլէր սօլմասայիտի,
Պիր էօլիւմ պիր այրըլըխ,
Իքիսի օլմասայիտի,
ՕՓ, օՓ, օՓ, օՓ:

Ա՛խ, մտէհան էնէլու բան է օր մտէհան էնեմ. *ան*
օղուլ, օղուլ . . . գերեզմանիտ մարդ մէռնի օղուլ,
օղուլ. *ան* քաշած ցաւէրուտ մէռնիմ (ծնկերին խփե-
լով) եա՛վրում, եա՛վրում, եա՛վրում:

ՏԵՍԻԼ Բ.

ՉՄՐՈՒՏ, ՄԱՆԱՆ ԵՆ ՉԱՐՄԱՆ.

ՄԱՆԱՆ ԵՆ ՉԱՐՄԱՆ. — (շտապաւ ներս գալով) Խանում մա-
րիկ, խանում մարիկ:

ՄԱՆԱՆ. — Քա՛, տը հէրիք է, Աստուծոյ խաթեր:

ՉԱՐՄԱՆ. — Քա՛, հէրիք է լաս . . .

ՉՄՐՈՒՏ. — (ուշի գալով) Տղաք դո՛ւք էք. տը թողէք,
ալ չեմ լա (շուքիւն. յետոյ Չմրուս բորբոսեալ արտի) *ան*
կէնճ ու պուռճ արեւուտ մէռնիմ Կօտօ, Կօտօ . . .
ան գէրեզմանիտ քարին մէռնիմ օղուլ, օղուլ,
օղուլ . . .

ՉԱՐՄԱՆ. — Քա՛, տը հէջ չէ քէզի կսկծա, խանում
մարիկ:

ՄԱՆԱՆ. — Քա՛, տը հիմի ան ա տուն գուգայ, առ
տուգ ու շիւանը տէսնի՛ թաժատան թէքըրըէ կը:

ՉՄՐՈՒՏ. — (սրայիւղով) Ո՞ւր է ո՞ւր, խօշ տահա չէ էկե:

ՉԱՐՄԱՆ. — Ո՞ւր է ուր չէ, հիմի գուգայ:

ՄԱՆԱՆ. — Տը աչքերդ սրբէ, չգայ քէզի իտպէս
տէսնի:

ՉՄՐՈՒՏ. — Աէ պուում ջուր տուէք խմեմ. (Չարուս
ջուր է սալիս եւ նա խմում է):

ՄԱՆԱՆ. — (նկիրուսի) Անքան կէնէ օր անոր ա գէրտի
տէր կէնէ պրծնի կը. քաշած հիւրնտու թեհնէրէն
անճախ պրծեր է. մէմ չի թողնե օր ինքնիրեն
լաւմ ժողվէ:

ԶՄՐՈՒՑ. — (քորքոխուած կրկին եւ ծնկերին խփելով) Ա՛խ , պառկած եաթաղիս մէռնիմ . եա՛վրում , եա՛վրում , եա՛վրում . . .

ՄԱՆԱՆ. — (դուրս գեալով) Ըման , ես էրթամ , աչքս չտէսնի :

ԶԱՐՄԱՆ. — Խանու՛մ մարիկ , քա՛ Սասու՛ծոյ խաթեր , քա՛ տը հէրիք էղաւ , մէմ՛ արի դուս էրթանք , սիրտըտ քիչմ՛ ֆէռէհնայ՝ (դուրս ետանու՛մ Զմրուսին քեռերիցը բռնած) :

ԱՆՆԱ. — (դրսից) Ապլա , հաց գուղիմ՛ , հը՛ , հը՛ , հը՛ :

ՏԵՍԻԼ Գ.

ՊՕՏՕ (միևնալ) :

ՊՕՏՕ. — (ցրտից ձեռները միջելով) Օխտը ջան վրաս են ընկե , հաց գուղեն . . . աղբօրս օղլուշաղն ալ թաժատան ինծի բեռ էղաւ . . . աղբօրս պարտատէրները էտէթի խէղըեն կը . . . հօրս պարտատէրները չարտուն էլլելու չեն թողնե . . . Խաղայինս անինսասփութենը ձեռք է առե . ինծի բաւ , մէկ էրկու ամիսմ Ծ մանէթով խզմէթ էրէ , էտեւ հախտ կաւելցնեմ . . . ահան թամամ Ծ ամիս կէնէ , բէթլէյէ օր հախտ աւելցնեն խեղճ Պօտօ . . . քովէն էլլելու կնքահարս չի թողնե . էլլեմ ա ուր էրթամ , ինչ էնեմ . ցուրտ , ձմեռ , ղիյէմէթ . գուսերը գործ չի ճարուի . . . Եօրս լացն ու թացը , ամէն սահաթ էրած սուգն ու շիւանը , աղբօրս էօլլումը . . . ա-

նոր կսկիծը . . . հարսիս էրած ամէն օրուան գոռում գոչումները . . . կնկանս լացն ու էրէրոցը . . . քէսիպութան սէպըպուն էրկուսին մէջ եղած տըրտուն ջներն ու ղալմաղալները . . . աղսցս բօբլիկ , մերկ պարապ անգործ ժուռ գալը . . . տանը ախրօջը քիրին համար ամէն օր ինծի տուած թուքումուրն ու սպառնալիքները . . . Ձեռքս դէնիաթմ չունիմ օր հէչ չէ մշտական մէկ էրկու մանէթ աւիսը տուն բէրէմ . . . Ասպէս քաշքուտէլով ինչ պիտի ըլլի իմ ու օղլուշաղիս հալը , Աստուած ջան . . . սալթ գէրտի ու ցաւի համար ես բերէ դու ինսան օլաճաղը աշխարհք . . . (դրսից մեռելի գանգալի ձայն ե գալիս) Աշե կէնա ո՛վ է մէռե . . . Կէնա ու՛մ օճանցն է մարե աշես . . . էրանիկ հոգուն օր առաջ պրծաւ աշխրբիս ղէսէվէթներէն (գանգալի ձայն դարձեալ) . կէրթայ հիմի սեւ հողին տակը պառկի կը . . . ան լուսահոգի , ո՛վ որ ես , մէմ՛ հօրս իմացում տուր թէ ես աստեղ ինչ բոբուլական կրակնէրու մէջ տապկըաիմ կը . աղբօրս ըսէ , եա թող ինծի ա իրեն քովը տանի , եա թէ չէ՛ ղայ իրեն օղլուշաղին տէրութեն էնե (դրսից գանգալի եւ ֆահաւայից շարակակի ձայնը գալիս ե . « Ոսկի եղեարս անպիսանացայ , գեղեցկաշարեար շիւուածոյս ֆախումն » եւ այլն) : էկէք էկէք տէրտէրներ , էկէք ինծի ա տարէք , հօրս ու աղբօրս քովը պառկեցուցէք (վագում ե դիպ ի ձայների կողմը , բայց յետոյ յետ դառնալով եւ ուշի գալով) էտեւ աղա՛քս . . . աղսցս էտեւ ո՛վ պիտի աշե . . .

ՏԵՍԻԼ Դ.

ՊՕՏՕ ԵՆ ՄԿՕ.

ՄԿՕ. — (չարագիւն) Ազա, ուստաս կէնա ինծի քովէն վռնտեց :

ՊՕՏՕ. — Վռնտեց թէ կէնա դու փախար. շիտակն ըսէ :

ՄԿՕ. — Չէ վալլահա՛. ըսաց, եա հացդ ա հետդ ձեր տնէն բե, թէ չէ՛ ալ հէջ մի դա :

ՊՕՏՕ. — Հնց . . . ո՞ր դին դառնաս կը՛ հաց . . . ինչի՞ ինտան օլանը չի կրնայ քար ուտե, հող ուտե. համ պօլ է, համ առանց փարի. էրթանք աշեմ. (ձեռքից բռնեղով ուզում է դուրս գնալ, բայց յետոյ դառնալով մողովորեալս բորբոխում արհա) աղբրտիք, թէ որ տղաքդ չէք կրնայ կէրակրե, թէ որ չէք կրնայ անոնց գործի, ղէնիաթի գնե, անոնց ապագան հողայ, անոնց մեղքին տակը միք մտնի. (չարագիւն) ղէրիպի-կիտին, սէնիաթսըղ մարգուն համար տուն ու տեղ ըլլիլը հարամ է աղբրտիք, հարամ է հարամ (գնում եմ):

ՏԵՍԻԼ Ե.

ՄԱՆԱՆ ԵՆ ԶԱՐՄԱՆ (խօսեղով).

ԶԱՐՄԱՆ. — Բա՛ տը Աստուծոյ խաթեր, խօշ ես չեմ կրնայ էրթայ ուրիշ կնկտոց պէս . . .

ՄԱՆԱՆ. — Բա՛ լաւ, ըպը ասքան որքէվարի կնկտիք ինչը կէնեն օր կապրին. ֆէրէզի մարգուս էրեսը չի բռնե տէի, է՛ ինտաֆ դամի ա լաւ բան է. էտեւ թէ օր ան ա գողինքն ըյնի, ես ինչ ձուն աամ հալիս. հըճպ քէզի ու քու տղիտ ա ինչ պարտական է:

ԶԱՐՄԱՆ. — Բանի քանի տեղ ուղեցի բան էնող ըլլիլ, չուղեցին՝ թէ իրենք ունին :

ՄԱՆԱՆ. — Գընը դայթան ապրէշում բանէ. հըճպ էրկու ջանին էղածն ա ինչ է օր.

ԶԱՐՄԱՆ. — Ատով ես ինչը տուն ու տեղ ըլլիմ:

ՄԱՆԱՆ. — Բա՛ լաւ, ըպը իմ մարդս ինչ էնէ:

ԶԱՐՄԱՆ. — Բօռանամ, քէշքէ մարանքս տեղն ըլլէին ախ:

ՄԱՆԱՆ. — Բա՛ լաւ՝ ինչի՞ չեա կարգուի:

ԶԱՐՄԱՆ. — Ըման չէ չէ, ալ մէմ ա ինծի համար հարամ ըլլի աշխրքին անունը տալը. մէմ կարգուեցայ, շատ համ առայ օր կէնա էրթամ թաժատուն իմ ձեռքովս կրակն ըյնիմ. ըման ես հող ու մոխիր կուտեմ, ալ մէմ ա չեմ կարգուի:

ՄԱՆԱՆ. — Ատօր խօսք են ըսե. հող ու մոխիր կուտես. ես առպէս խօսքեր ըսողներ շատ եմ տեսե. քա լաւ՝ խօշ ամէն մարդ տագերոջս պէս չի ըլլի:

ՋԱՐՄԱՆ. — Ըման չէ չէ, էրիկմարդուն պէֆան չի
ըլի. հեռի տագերոջսմէնէ, ամէնէն լաւին ճիար
տակը մնայ:

ՄԱՆԱՆ. — Քա՛ լաւ, ըսը ինչդ պիտի ըլլի քու հալք:

ՋԱՐՄԱՆ. — (պաղասագիև) Խանու՛մ ապլա, տղոցդ արե-
ւուն սատաղա, թող ես իստեղ մնամ, կէնա դա-
տիմ՝ կէնա աշխատիմ. տղաս ծիծս, ես աս հա-
լովս, ինչդ ինծի համար պաշխա տուն ըլլիմ. ար-
թըղ հէր քէշ անունս իրեն բէրնին ծամէլու ձութ
պիտի էնեն. . . Բան էնող տէի ինծի տունդ պահէ:

ՄԱՆԱՆ. — Լաւ քուրս, մէկմ ա պէտք է որ ինծի բան
էնող առնէ. հիմի ես ուրիշին բան էնող պահէմ:

ՋԱՐՄԱՆ. — (շաշագիև) Ուրիշին՝, ատ զար ես ուրիշ է-
ղայ. աս տունը չէր որ ես հարս էկայ. իմ մարդս
ա աս տանը տղան չէր. ախ, կէրսարս տեղն ըլլիբ,
ատ խօսքերը իմանար:

ՄԱՆԱՆ. — Լաւ հիմի բաժումքը էլէմ աշխրջով է,
ինչ ա. օխտն ամիս տներս կէցար հէրիքէ. համարքս
ձեռքը ունէնայ, քօռանամ թէ ձէն հանեմ. հըմը
օր չկայ, զաթը քու մարդդ ալ օր իմինիս հետ
թէւտաշ ըլլիբ, աս զուլու՛մը չէր գայ մեր գլխուն
գիտես:

ՋԱՐՄԱՆ. — Քա՛ լաւ գիտեմ, հըմը ես ինչ մեղք ու-
նիմ. չէիր տէսնի ամէն օր ան իմ քաշածներս: —
Ես քեզնէն, խանու՛մ ապլա, նէ ջուր գուղեմ՝ նէ
հաց, սէտէ տունդ նսաիլ էլլե՛մ:

ՄԱՆԱՆ. — (նեղսուքեամբ) Ըման աղջի, զաթը բէյնը

զալըն կնկանը մէկն ես . . . Վալլահա՛ լաւ էրես. . .
քա՛ վնայ ձունը գլխուս. . . շան էրես ես ինչ ես (գեռա՛մ ե):

ՋԱՐՄԱՆ. — (շիր ինչ ետեղից նայելով եւ վհասեալ) Ի՞նչ է
էղէ իմ էրեսիս. . . տիօր ասօրս սրգ մէ գէշ բանմ
իմացեր էք իմ վրաս. . . սր վատ անունս լսեր էք,
ըսեցէ՛ք, ըսեցէ՛ք աշեմ. սր օր սր սահաթ ինծի
մէ ծուռ ճամբամ քալելով տէսեր էք, ըսեցէ՛ք ա-
շեմ. ըսը թնչ է աս բէտ բէտ խօսքերն. (շաշագիև
ձեռքերը կործիլն գարնելով) աս սիրա է չէ, խօշ քար
չէ. . . սիրա է մարս սի՛րա, ամէն բան զասուլ
չի էնէ. ղէրիպիկիտ լինելով մէկէր ես հոգի չու-
նիմ. . . մէկէր ինծի քարերն են բերէ, հը՛, հը՛,
հը՛. . . (շորիլև) Կէրթամ խանու՛մ ապլա, կէր-
թամ, ալ քու տունդ չեմ մնա. . . ատ քու խօս-
քէրէտ ետքը անովդ ու տեղովդ ղիւրպիա ըլլիս,
ինծի պէտք չէ. . . աստից էտեւ հաբամ ըլլի քու
մէ բրդու՛մ հացդ. . . կէրթամ գուռըները գըյ-
նիմ մուրամ կը. . . ես զաթը մուրալու ղէյտէն
սորվեցայ. . . թէ օր հէր քէշ ինծի հաց չտուին,
կէրթամ կալէրուն կտծերը ժողվեմ կուտեմ կը. . .
կէրթամ մեօշէնէրուն մէջ խոտ ու բանջար կուտեմ,
ձէռքովս մէ բունմ շինեմ կը, մէջը սիթըր գըլ-
լիմ. . . խօշ ալ անտից էտեւ ատ խօսքերն անկա՛նս
չեն հանի եա, խօշ անտից էտեւ բրդու՛մ հացդ
աղի արտսունքով չեմ ուտե եա. . . Աստուած տայ՝
տագրս լաւ ըլլի, ձէղի լաւ պահէ. . . սալթ ձէղի
լաւ պահէ, գլտի քար՝ թէ ես անօթու՛թեմէ մեռ-

նիմ կը , գլխս քար ' թէ ինտընի հէրսէթ քաշեմ պիտի . . . (Ժողովրդեան) Դուք գիտէք թէ մէշէնէրուն հայկները Աստըծու ստեղծածը չէն . մէկէմ անոնք սիրտ չունին . սիրտ ա ունին , համ տա ձէգնէն լաւ սիրտ ունին . ձէգի պէս խայանաթութ են չունին . . . անոնց մէջը ձէգի պէս տալ առնել բամբասանք չկայ . թող իմ տղաս անոնց մէջը մեծնայ , թող եապանի ըլլի , իլէքի լաւ սիրտ ունէնայ . . . կէրթամ օր մէմ ա խայանաթ մտրդկանց էրէսը չտէնիմ . . . մէմ ա սիրտ ծակող խօրաթաներ չիմանամ . . . Կէրթամ պէֆասըղ աշխրբին ձէռքէն կազատիմ . (սևկից իւր շորերը հանելով եւ առնելով) Մնաք բարով աներ , քաղքներ ու իմ ջահլութանս էրիզ օրեր . . . Մնաս բարով խանում ապլա . . . մնաք բարով . . . էւել պակաս հալալ էրէք (ուզում ե գնայ , հանդիպում ե Զմրուսին ' երեխան ձեռքին) :

ՏԵՍԻԼ Զ.

ԶՄՐՈՒՏ ԵՆ ԶԱՐՄԱՆ.

- ԶՄՐՈՒՏ. — Աղջի , ո՞ւր , ո՞ւր պողդ թօփլամիշ ես էրե .
 ԶԱՐՄԱՆ. — (տղան խղելով եւ հաւքուրելով) Էկէ հօգուս տունը , էկէ որ էրթանք :
 ԶՄՐՈՒՏ. — Աղջի ո՞ւր պիտի էրթաս , ինչ դարտակ դարտակ կայներ ես դուս կուտաս :
 ԶԱՐՄԱՆ. — (ձեռքը հաւքուրելով) Մնաս բարով , խանում մարիկ :

ԶՄՐՈՒՏ. — Բա՛ աղջի , խէլառեր ես , ո՞ւր . . .

ԶԱՐՄԱՆ. — Ես ալ աս տունը չեմ մնա . հէրիք է ինչ որ 7 ամիս ձէգի բեռ էղայ :

ԶՄՐՈՒՏ. — (չարացած) Աղջի , աղջի , ինչ գեգ կուտես :

ԶԱՐՄԱՆ. — (երեխին հաւքուրելով) Հըճպ վերջդ ի՞նչ պիտի ըլլի գառս . հըճպ տիօր քու ձեռք ու սաք էլլելդ մարդը սաղ պիտի մնա՞յ թէ չէ :

ԶՄՐՈՒՏ. — (երեխան ձեռքից խղելով) Ըմա՛ն աղջի , տղան տուր իսանը . . . ո՞ւր ան հարսն ո՞ւր է , աշես կէնա ինչ սեւ կատու միջուրնէրէտ անցեր է (չսպաւ գնում է) :

ԶԱՐՄԱՆ. — (եւելից վազելով) Տղաս տու . . . խօշ աղաս ա չէ՞ք կրնա ձեռքէս առնե :

ՏԵՍԻԼ Է.

ՊՕՏՕ , միևնախ :

- ՊՕՏՕ. — (ձեռքերը միմեանց փաքած եւ յուսահատ դիմելով) Ողորմած Աստուած , ալ հըճպ փորձութեն , ցաւ , տանջանք մնա՞ց որ իմ գլխուս չբէրես . ես աս ինչ մեղաւոր մարդ եմ էղե աշխրբին էրեսը . ո՞ր դին դառնամ կը ' առաջս դարտակ կէլլէ . խաղայինս ըշտը լաւ էր , ամսըկան Ծ մանէթ կառնէի , հէչտէն հէչ ալըրին փարան հանէի , ան ա հիմի միւֆլիւզ էլաւ , մնացի անտէր , անտերական , ձմեռ , ցուրտ , գործ չկայ , փող չկայ . 7 ջան վրաս են

ընկե՛ հաց գուզեն . . . աս հէնէկ չէ . . . (շոռքիւն)
 Թէ օր աստից էտեւ իմ օղլուշաղիս մէ բրդուճմ ցա-
 մաք հաց ա չեմ կարող բերել, ալ ինչի կապրիմ
 աշխրքին էրեսը. (ծոցեկ քոյնը հասկերով) կուտեմ մէռ-
 նիմ կը . . . կնիկս ու տղաքս գուլան գուլան . . .
 մտէհան կէնեն . . . էտեւ իրենց գլխուն չարային
 կաշին . . . էխթիար մարս . . . հըլլթ մէ խէրի
 տէրմ գըլլի օր տանի պահէ. (քոյնը բերնին մօտեցնե-
 րով) աղու . . . լաւ բան . . . մարդ- մէկէն կազատի
 . . . Մեղք չէ՞ . . . հէր քէշ ինծի էտեւ թուքու-
 մուր կէնեն . . . էտեւ ինծի իրենց գերեզմընները
 չեն թաղե . . . Ինչի՞ համար . . . Բպը ես ի՞նչ է-
 նեմ . . . լաւ մարդ էք, ինծի ա մէ գործիմ գը-
 րէք . . . օղլուշաղիս մէ չարամ էրէք . . . չէ՞ օր
 մենք ա ինսան ենք . . . հայ-քրիստոնեայ ենք . . .
 իրարու աղբար ենք (շոռքիւն. ի ցնորս) չէք տա՛ միք
 տա . . . (քոյնը կուտե) Աս ինչ անուշ բան է . . . սիլ
 կըսէ թէ աղուն գէշ բան է (շոռքիւն): Գլխս . . .
 վայ մարիկ ջան, սիրտս . . . սիրտս. (շոռքիւն) իմ
 քօլս հաց չկայ գառս . . . ապլայէտ ուղէ . . . այսի
 մարդկանցմէնէ ուղէ . . . սիրտս . . . մարիկ մէռայ
 . . . վայ . . . մարիկ մարիկ ջան . . . տղաքս (բար-
 ձրաձայն ճուարով վար կընկնի, եւ փոքր ինչ շարժելից
 յետոյ կընկնի. դրսից խոհանոցի պասի փոջեղուն սասկաձայն
 որոտնուներ կըսուի, յորմե ընտանիքը սարսափած վագուր են
 դեպ ի բերը):

ՏԵՍԻԼ Ը.

ՁՄՐՈՒՏ, ՄԱՆԱՆ, ՋԱՐՄԱՆ ԵՆ ՏՂԱՅԻ ԵՆԵԿ ԵՆԵԿ ՎԱՂԵՐՈՎ.

ՁՄՐՈՒՏ. — Փախիք, աշխանին պատը փլաւ . . .

ՄԱՆԱՆ. — Աստու խաթեր, տղաքս . . . (սղայոց ֆաշ-
 ֆրոստերով):

ԳՕԳՕԲ. — (շարով) Ապլա, վեր հանէ ինծի. (որոտնուներ):

ՋԱՐՄԱՆ. — (օրոցիկը սղայիկ հետ ֆաշերով) Օգնեցէ՛ք . . .
 Իմտան . . . (քոյնը զարհուրած ետ ետ կըսուր. որոտնուներ
 շարունակուր եւ քոյն կըսուր):

ՁՄՐՈՒՏ. — (Պօսոյի դիակը տեսնելով եւ փարելով) Վախ,
 աղիս ինչ է էղե . . . (աւեկներ ստակնաւք կիտեկ):

ՄԱՆԱՆ. — Վախ . . . քէրնէն փրփուր գեւէ . . . աղու
 է կերե . . . կնքահար . . . կնքահար . . . (շոռս կ վագուր):

ՄԿՕ, ԳՕԳՕԲ ԵՆ ԱՆՆԱ. — Աղա, աղա . . .

ՁՄՐՈՒՏ. — (ծնկաց խիտելով) Վա՛յ, վա՛յ ետվրում, քէզի
 սիլ աղուեց :

ՋԱՐՄԱՆ. — Մէ իլլէճմ, Աստուծոյ խաթեր :

ՏԵՍԻԼ Թ.

ԱՌԱՋԻՆ Ն, ՊՕՏՕ ԵՆ ՄԱՆԱՆ.

ՊՕՂՈՍ. — (շարսու) Ո՛ւր է սըր . . .

ՁՄՐՈՒՏ. — Տղիս մէ իլլէճմ, կնքահար ջան :

ՄԱՆԱՆ. — Օտացդ մէռնիմ, կնքահար . . .

ՊՕՂՈՍ. — (դիտելից զկնի) Վա՛խ (ծնգաց խփելով) ալ ինչ
 Իլլէ՞ճ . . . (դիակից կհեռանայ):

(Պասկեր. ընդհանուր արհաւիրք: Զմրտս անդադար ծըն-
 գացը խփելով «Եննրու՛ւ, եննրու՛ւ» կկանչէ, Մանան
 դիակին պղղուած «Վննի, վննի» ասելով բարձրաձայն լս-
 շիս է. Զարման դիակին վրայ ընկած գուշայ. տղայը եր-
 բեւնն դիակին, երբեւնն մտերեւունն երեսը մեկի սայով բար-
 ձրաձայն գուշակն):

ՊՕՂՈՍ. — (արսասուտից աջօք ժողովրդեան) Ահա՛ էրու՛թան ,
 պարապու՛թան էրեսէ , ահան մէ օճաղմ ա մարէ-
 ցաւ . . . Մէ աղբարը լաւ , մէկալը գէշ . . . էրկուսն
 ա անգործ . . . էրկուսն ա սէնիաթսրը վչացան
 գնացին , ասքան չօլուխ չօճուղը էրէսի վրայ թո-
 ղած . . . Աղբրաթիք , ասոնք ձէզի օրինակ , — « Զէ-
 նիա՛թ-դէնիա՛թ » :

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

Վ Ե Ր Զ.

ՄԵՌՆԻՄ ԻՐԵՆ, ԻՈՍՏՅԵՐ ԵՄ,

ՎՕՏՎԻԼ ՄԷԿ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՎ.

ՆՈՒԷՐ ԱԽԱԼՅԻԱՅԻ ՕՐԻՈՐԳԵՐԻՆ.

ԴԵՐԱՍԱՆՔ

ՄԻԾՕ, պախալ.

ՕՂԻՏԱՅ, նորա կիներ.

ԷՂՍԱՆ, նոցա աղջիկը 17 տարեկան.

ԹԱԴՈՍ, նորա եղբայրը 12 տարեկան.

ՍԷԼՎԻ, 70 տարեկան կին.

Ուխտաւոր կանայք, հարսունք եւ օրիորդներ:

Տեսարանը ներկայացնում է Միծոյի աղխսիկ տանը, ուր
Թաղոս անկողնոյ մեջ ֆնած է: Առաւօտ է:

ՏԵՍԻՒ Ա.

ԷՂՍԱՆ ԵՒ ԹԱԴՈՍ.

ԷՂՍԱՆ. -- (շապար տուն գալով) Թաղոս, ծօ՛ Թաղոս,
ծօ՛ ել վեր, ծօ՛ էլլեսնէ, ծօ՛ քէզի հետ եմ՝:

ԹԱԴՈՍ. — (ֆնարարախ) Է՛, Է՛:

ԷՂՍԱՆ. — (ֆաշֆոսկոյով) Ծօ՛ ել վեր, ծօ՛ տէ ել, ել՛ եա-
թաղդ ժողվեմ՝:

ԹԱԴՈՍ. — Է՛յ ինչ քաշքուտես կը՝:

ԷՂՍԱՆ. — Ծօ՛ աը դրողը թկիա, վեր չքուխսնէ. ել՛,
թէզ էրէ. ես տահա թէլիսը պիլէ ժողվել չեմ՝:

ՕՂԻՏԱՅ. — (դրսից ֆալով) Աղջի, աղջի, ինչ կէնես,
չքուխս դասնէ, օրը ցորէկ էլաւ:

ԷՂՍԱՆ. — Բան, Թաղոսը տէղէն չի էլլէ որ եաթաղը
ժողվեմ՝:

ՏԵՍԻՒ Բ.

ԱՌԱՋԻՆՔՆ ԵՒ ՕՂԻՏԱՅ.

ՕՂԻՏԱՅ. — (ֆալով) Ծօ՛ իշու հօրթ, վեր էլլեսնէ. մեմ
աշե արեգակը ո՛ւր է զարկե. (մեղմաձայն) ել՛ մանչս
ել՛, ել՛ քանի որ շոգը չէ զուտ էրթանք վանքին
հասնինք. մեռնիմ իրեն խոսուցեր եմ՝:

ԹԱԴՈՍ. — (անկողնոյ մեջէն) Ըման քիչմ ա թողէք պառ-
կիմ՝:

ՕՂԻՏԱՅ. — (բաշխեցեալ) Ծօ՛ ալ ինչ պառկիլ է. հերիք
չէղմւ, քեօիքի լակոտ. տէ ե՛լ, թէ չէ թէքմիւկիս
տակը քէզի կառնեմ՝ խուրտ ու խուշքի շինեմ կը:
ԷՂԱՍՆ. — Տէ ել Թագոս ջան, ե՛լ ե՛լ. վանքը անքան
ուխտաւոր գնացին օ՛ր:

ՕՂԻՏԱՅ. — (ոսբով զարնեալ) Ծօ՛ տահա շատ պիտի ինծի
ճճկուհէցնես, շան էրես:

ԹԱԿՈՍ. — (շարով) Հը՛, հը՛, չեն թողնե որ քունս առնեմ:

ՕՂԻՏԱՅ. — Ծօ՛, տահա քունդ չես առե՛ շան լակոտ.
ըսը սաղ գիշերը շնթուկողը դու չէիր:

ԹԱԿՈՍ. — Ի՞նչ սաղ գիշեր. ինչ դուս կուտաս. տիօր
լուս լուէրուն ու օջիւնէրուն մէջ տապկտեր եմ.
մէմ խապար ես. աշե ինչքան վրաս խածխուտեր
են (վեր ելնեալ քեռերը ցոյց ե սալի):

ՕՂԻՏԱՅ. — Աղջի, տէ թէզմ իտի շանը հալվները
հագուր. ըման Աստուծոյ խաթեր թէզ էրէք. քանի
ջերմս կէնա չէ բունե, էրթանք հասնինք (գնում ե):

ԷՂԱՍՆ. — (շորերը հագուեցնեալ) Թագոս ջան, Թագոս
ջան, գիտես, անքան հարս աղջիկ գնաց վանքը օ՛ր...
ահան ահան մէմ ա, ը՛, ը՛, էտէթի օթիզ գլմանի:

ԹԱԿՈՍ. — Բման տէ հերիք է. դու գնա, ես հագ-
նիմ կը:

ԷՂԱՍՆ. — Հա՛ դուրբան հա՛, դուն հագի. ես մէմ էր-
թամ թէլիօր ժողվեմ որ շալկես տանիս. (գնում ե):

ԹԱԿՈՍ. — Վայ, վայ, վայ, աս շողուն ան դօճա թէ-
լիօր ան սարերէն ո՞վ պիտի շալկէ տանի, ը՛, ը՛.
ես չեմ տանի (մտնեալ անկողին կնի):

ՏԵՍԻԼ Գ.

ԷՂԱՍՆ (իջ վերջը գարով).

ԷՂԱՍՆ. — Քա՛ վո՛ւյ ձունը գլխուս. կէնա շնթուկեր է.
ծօ՛ տէ գրողը բլիտ, վեր չքուխս նէ. օրը մթնեց,
տահա՛... քա՛, քա՛, քա՛ Թագոսը թաժատան պառ-
կեր է. (3 անգամ վերնակը կհարշե վրային, բայց Թագոս
կրկին ծածկուեալ կպսոկի) քա՛ քա՛, Թագոսը վեր չի
էլլէ. մէմ նես գաս նէ:

ՏԵՍԻԼ Գ.

ԱՌԱՋԻՆՔՆ ԵՒ ՕՂԻՏԱՅ.

ՕՂԻՏԱՅ. — (քարակիշը ձեռքը) Ծօ՛ իշու հորթ, քանի
մէկ փրփրիս. աղջի, մէ իտոր վրան բաց, մէջքը
իտի տաք թաթակիշով տաղեմ:

ԹԱԿՈՍ. — (վեր գոսփեալ) Վայ, վայ, վայ, այմի գէլլեմ,
ահան էլայ:

ՕՂԻՏԱՅ. — Մէմ աշե հիւսիւկէթ, աչուքներդ ուռեր
կակալ է կարե. (գլխուն խփեալով) հերիք չշնթուկիս
շան լակոտ. ինչ իսպէս օրով սատանան քիւրքը
վրատ է ձգե. մեռնիմ իրեն, մէմ վախտին էր-
թայինք հասնէինք. (սպսոկեալ) աշե Թագոս, մէմ
ա պառկիս՝ սաղ սաղ խաշեմ կը. (գնում ե):

ԷՂՍԱՆ. — (անկողինը ժողովելով) Տէ՛ թէղ հագի թէղ
Թագոս ջան, թէղ էրէ որ մօրմէս գողտուցիկ քե-
զի մէ բաղաջմ տամ ճամբան ուտելու :

ԹԱԳՈՍ. — Էղսան, ո՛ւր էրթանք պիտի. Սէճէրիւն թէ
Ծուրդու թ :

ԷՂՍԱՆ. — Իէլառ օղլի ծօ, Իէլառ օղլի. Թագոս
ջան, թէղ էրէ, քեզի մէ հաւկիթմ ա կուտամ :

ԹԱԳՈՍ. — (հագնելով) Աղջի, ինչ էք էփե հետերս
տանելու :

ԷՂՍԱՆ. — Անքան բան ենք էփե օր. 9 ջուխտ արդար
եղով գաթայ, 10 ջուխտ մսի եղով բաղաջ, մէ
մեծ թավամ հալլայ, ղօճայ լէնէէռիմ ղապուր-
ղայով փլաւ, խաշած միս, խաշած հաւկիթ. ճիլիլ
պանիր ա ես շատ դրի քեզի համար :

ԹԱԳՈՍ. — Հն առքան բանը ո՞վ պիտի շալկէ :

ԷՂՍԱՆ. — Քն դու, ո՞վ. խօշ ես շալկելու չեմ :

ԹԱԳՈՍ. — Հըճոյ շալկես ա օրա նէ ինչ գըլլի. խօշ
Ձանթուօղլէ թուր չես :

ԷՂՍԱՆ. — Քն ծօ, էտէթի խէլառ գլմանիս. քն
թէլիսն որ ես շալկեմ՝ էտեւ մօրս ղօլթուխները
ո՞վ պիտի բյնի, չէ որ խեղճ կնիկը հիւանդ է, չի
կրնայ քալե. (անդամայն) տէ թէղ էրէ աղբարս,
թէղ... Թագոս, գիտես, ՞ հարսնցու տարան աս-
օր վանքը դուս հանելու. իրիկուսն սէմթը արթղ
լիք լիք մարմըհաներ է օր պիտի փեսաները բերեն :

ԹԱԳՈՍ. — Հըճոյ ինչ պիտի բերեն. դդմի կուտ, կըր-
ւանքան կէս շահի, շնա մէ մէթէհ բանմ է :

ԷՂՍԱՆ. — Բթիտ ըլլի, ղօնքանչներուն ու նշանլունե-
րուն ա մարդ հէչ դդմի կուտ տանի :

ԹԱԳՈՍ. — Է՛ հըճոյ ինչ պիտի բերեն. եւ դդմի կուտ,
եա թէ չէ՛ պանտա :

ԷՂՍԱՆ. — Չէ ղուրբան չէ. եւ քիշմիշ լէպլէպու բե-
րեն կը, եա թէ որ չէ՛ կաղին չամիչ :

ԹԱԳՈՍ. — Շատ չի ըլլի, իշտահնէբուտ քշօ ըսեցէք :

ԷՂՍԱՆ. — Տէ՛ ձուներ գլխուտ. դու ինչ գիտես տահա
փեսին ու նշանլուին ինչ ըլլին որ ատպէս կըսես :

ՏԵՍԻԼ Ե.

ԱՌԱՋԻՆՔՆ, ՕՂԻՏԱՅ ԵՆ ՄԻԾՕ.

ՕՂԻՏԱՅ. — (սխալով) Հէյ կիտի, ինչ էգար. օրը ցօրէկ
էրիր :

ՄԻԾՕ. — Է՛ տէ շատ վախթ կայ տահա. դուք ա ո՛ւր
է, տահա էյրմիորած չէք :

ՕՂԻՏԱՅ. — (Թարսիս գիտուն զարնելով) Այսի բէմմու-
րատին էրեսէն. տահա աիօր հիմի շնթուկեր էր.
Թաթակիշուլ թէքմիլկով ես ու աղջիկը անձախ վեր
հանեցինք. հը՛ պօյդ վեր չգար :

ՄԻԾՕ. — (զարնելով) Ծօ՛ շանորդի, ինչի մօրդ ճճկուհե-
ցընես կը :

ԹԱԳՈՍ. — (չալով) Հն տահն ուտէցէս իղին պիլէ չեմ
առե :

ՄԻԾՕ. — Ո՞վ է թէրմաշ. կարգւով ջարդուբուրդ է-
ղար. մէմ գնա վանքը աղօթք էրէ, քօռ իզանդ
բացուի:

ԹԱԿՈՍ. — Էտեւ ուստաս ծեծէ կը՝ իզին օր չառնեմ:

ՕՂԻՏԱՅ. — Հը բէմմուրատ, հըլը մէմ աշե, սատա-
նան քնչ հակառակ է կայնե խոպէս օրով:

ՄԻԾՕ. — (Թարդսիկ) Տէ պրծի թէ չէ հիմի սոքիս տակը
կառնեմ՝ շան սատակ կէնեմ. (ձեռքի մոտերն ու խուկի
էղասնիկն սայր) աղջի, ահան իսի խուկն ու մոմերն
ա տար թէլիսը գիր:

ՕՂԻՏԱՅ. — (ձեռքից առնելով եւ սչեռուն փելով) Մէմ
ինծի տօ՛ր, ը, մեռնիմ իրեն, մեռնիմ ոուրը զօրու-
թանը. ախ հըճալ իսի ցաւէս մէմ պրծնիմ պիտի:

ՄԻԾՕ. — Աղջի օղուլ, ջուրը տահա շատ պաղ է գի-
տեւ. շատ չլողանաս, էտեւ մսիս՝ ճիպտէն հիւրնա-
նաս կը:

ՕՂԻՏԱՅ. — Ախ անքան պիտի չափուիմ որ բաղնոց
թատով, տիօ՛ր մէմ ջանս ուէհէթի. մեռնիմ իրեն,
մէռնիմ հրաշքին:

ՄԻԾՕ. — Աղջի օղուլ, տղութեն մի էնէ, տահա ջրին
աղուն կտարէլ չէ չայը, ուր մեաց ան սարին ջուրը:

ՕՂԻՏԱՅ. — Ըման մարդ, քնչ կայներ ես՝ դարտակ
դարտակ վեր վարեւ կը. մեռնիմ իրեն, ան ջուրն
ա մարդուն վնասէ:

ՄԻԾՕ. — Լաւ, հըմը քնչ գիտեմ օղուլ. աղջի, դողն
որ մարթէք՝ սիրտը տաք տաք կուլ տուր, չպաղէ-
ջընես:

ՕՂԻՏԱՅ. — Ըման, ես չիտեմ մարդ, որ էզմա կայ-
ներես իրաա կուտաս. խօշ առաջի անգամը չէ. մեռ-
նիմ զօրութանը, քանի քանի մարդ պրծեր են ա-
տով. ախ տառօսը ինծի ըլլիր. աս օխտը ամիս է
հոգիս էլաւ աս թէրմաշ ջէրմին ձէռքէն:

ՄԻԾՕ. — Տէ պրծիք պրծիք, ուշացաք. ես կերթամ,
խոնութս բաց է. (Թարդսիկ) Ծօ մօրդ չնեղացնես:
աշե իմանամ, հոգիս հանեմ կը. (գեռալ է):

ՕՂԻՏԱՅ. — (պատահանեկն կայելով) Վայ, վայ, վայ, օրը
ցորէկ էղաւ. հիմի ուխտաւորները գնացին, լաւ
տեղերը բիւթիւնն ա բռնեցին, մենք արթղ էրթանք
արեւուն ակը տապկաինք. (էղասնիկն) ըմա աղջի, տէ
թէզ էրէ: Ծօ՛ տիա թէլիսը բակն է. գնա շալիէ տար.
աղջի, դուն խէփէնքը վրայ քաշէ, դուվները կողպէ,
եւ էկէ ես կերթամ (եյրաւը գլխին ձգելով եւ սփայրվ.
կեղե) ը, ը, մեռնիմ իրեն:

ԷՂԱՍՆ. — (խեփեկի փաշելով եւ եյրմիտելով) Հարսնցու-
ները բիւթիւնն ա տօնաւուր հալվները հագեր էին.
Վալաշին աղջիկը ծաղկով գոգնոցն էր կապէ, օր
նշանլուն որ իրիկուան դայ վանքը՝ արթղ կտոր
բրդուճ ըլլի . . . Քան Թրափին նշանլուն անպէս ը-
ռընտիկ դէլլըլանլիմ է օր, էտէթի աղջիկ գլմանի.
դէմք, լիպաս, պոյ, պօս, արէգըկին կըսէ ել՝ թէ
չէ գէլեմ. գրողի խէղզած Թրափին բաղը բե-
րեց. մեռնիմ Աստըծու աչիջը . . . Քան իսի մեր
դրկցենց մանչը Պատանն ա վանքին սէմթը գնաց,
թէհմիտօք ինծի համար է. քան իօսքս ձեր մէջը

մնայ, քանի վախթ է իտի մանչը իմ էտեւէս ֆրնկ
 թապլէ կը. (դոուքիւն) է ինչ, էփիէյիճէ մանչմէ...
 լիզուն քիչմ թլթլիկ է հըմը զարար չունի... Հըճպ
 խրխաս փոխեմ... Ինչ խորհուրդ կուտաք. իսի
 խրխուլս չիբքին կէրեւամ... Դունէն անցած
 վախթը պազի իսպէս իշմար կէնէ ինծի, գիտէք
 ... խրխաս փոխեմ կը փոխեմ. (ուրախութեամբ կեր-
 քայ usևուիր բանարու):

ՕՂԻՏԱՅ. — (դրսէն sfայր) Աղջի, աղջի, աղջի, փուչ
 արեւ աղջի, բուզասախ, թէզ էրա, դուս չքուէ,
 ինչ կէնես:

ԵՂՍԱՆ. — (սևուկը բողներով) Ըման, քթէս ու բէրնէս
 բերեց. էկայ քա, ահան էկայ. (երթայրով) զամթ
 չունիմ էզե, փառք կամեցած ին:

Տեսարանը փոխուում է, Խեղառ օղի վանքը բարձր շերան
 usևուրը ձորակի մեջ. վանքի քայքայուած պատերը միայն
 կերեւան. ձորակին մեջ կիսակ մեծ առուակ մը, որուն
 ֆով սկզբում երկու բարձր բարձր ծառեր, ուխտար կանայք
 հարսներ եւ աղջիկներ ծառերի շուրջը, ուսևի ևսսս կիս-
 սին, ուսևի հաց կուսեն, ուսևի կիսայան:

ՍԵՂՎԻ. — Քա, կըսեն, շատ կարգումքէն խելուեր է.
 ախ քօռանամ ես. իմ ա մանչս առ սէվտուլը մատողաշ
 մատողաշ սեւ հօղը մտաւ, ախ առ կարգմունքները
 հանուիրն ճիտը տակը մնայ. աղջի, աղջի, Զէբէթ,
 մէ պուամ ա ջուր տուր խմեմ: (ջուր են աղիս եւ նա

խաչակներով կիսեն) ը, մեռնիմ զօրութանդ. աղջի.
 մեծ շիւշէն լից, հետերս տուն տանինք:
 (Մուզիքը այս միջոցին կչալէ, եւ ջանիզ հարսները ու
 աղջիկերը խուռք խուռք բաժնուած կիսայան երգելով, պա-
 ուս կանայք զանազան ձեւերով լռիկ կիսօսին. Սերլի երբեմն
 երբեմն ջուր կիսեն խաչակներով):

ՕՐԻՈՐԴԱՅ ԽՈՒՄԲԸ. — Չըփիիկ զըփիիկ զարն է,
 էլլէն էլլէն ալն է.

Իմ տալըս տախտըկուն է,
 կանանչ կապան գլխուն է.

Բէրանս առայ՝ լէզի է,
 Բէրնէս թափածը գինի է.

Գինի գինի լէճէրուն,
 Վարդ մանուշակ հարսնէրուն,

Տանծ ու խնծօր աղջիկներուն,
 Բըթօցըմ գեղ մանչէրուն:

ՀԱՐՍՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲԸ (երկերկուս միմեակն գրկելով).

- Թ 1. Տակդ ինչ կայ.
- Թ 2. Եօրդան աէօշէկ.
- Վրատ ինչ կայ.
- Սատղ ու լուսնեակ:
- Անան նէ պիշիրմիշ,
- Թարխանա.
- Սալլա պէնիմ արխամա:
- Թ 3. Մեր հաւը ձեր սրղչան է.
- Թ 4. Մեր պաղչան է:
- Բըշէ քըշէ գայ.

- Գրչեմ քրչեմ չի գայ :
- Մախաթը միսը կոխէ՝ գայ .
- Կոխեմ կոխեմ՝ չի գայ :
- Տաք ջուրը վրան լից գայ .
- Լըլեմ լըլեմ՝ չի գայ . (կրկ.)
- Թ 5. Մեր հաւը քանի մաղ հաւկիթ է ածե
- Թ 6. Մաղ ու կէս :
- Ի՞նչ էրիւր .
- Ծախէցի :
- Փարան ինչ էրիւր .
- Հինա առայ , հարսիս ձեռքն ու
ոտքը գրի :
- Ձեր էրդէցէն մուխ կէլէր . ան
ինչ էր .
- Հարսս էր պառկեր :
- Ի՞նչ էր բերե .
- Մանչ .
- Անունն ինչ գրիք .
- Ստեփան :

ԲՈՒՈՐԸ. — Ստեփան , Ստեփան , շաղքը շուղքուր
Ստեփան (կրկ.)

ՕՐԻՈՐԴԱՅ ԵՒ ՀԱՐՍԱՆՑ ԽՈՒՄԲԸ ՄԻԱՍԻՆ .

- Զօպան չօպան ,
- Լէփփի չօպան ,
- Պիղըմ ղօյին հանկի տաղտա .
- Ալէ տաղտա :

- Նէ իեր .
- Խուրմա :
- Նէ իչէր .
- Պուռմա :
- Տավուլիլէն կէլէլս՝ եօխսա զուռ-
նայինէն .
- Տավուլիլէն :

ԲՈՒՈՐԸ ՄԻԱՍԻՆ ԻՐԱՐՈՒ ԹԵԻԵՐՈՒ ՏԱԿԻՑ ԱՆՑՆԵԼՈՎ .
Թփր , Թփր , Թփր , Թփր (ասելով կհաշուին ձորին
խորերը . հեռուէն կերելին Օղիսայ եւ իւրայինքն) :

ՍԷԼՎԻ. — Աղջի , գրողի խէղզած Օղիտան էկաւ լո-
ղանալու . նէօպէթը չտաք , ես գամ մէմ ա լողա-
նամ :

ՕՂԻՏԱՅ. — (նստելով) Ըման , դադրեցայ . (էղասնին) աղ-
ջի , թասը հանէ , մէմ էրթամ լողանամ :

ԷՂՍԱՆ. — Գն շատ լողացող կայ :

ՕՂԻՏԱՅ. — Ըման , անոնք ջահիլ են , թող քիչմ ա ետ-
քը լողանան :

ՍԷԼՎԻ. — (չարացած) Աշես ինչի :

ՕՂԻՏԱՅ. — (չարացած) Ըշտը անտի :

ՍԷԼՎԻ. — (աղջկանց) Աղջի , նէօպէթը մարդու չտաք :

ՕՂԻՏԱՅ. — (դիպ ի աղբիւրը գնալով) Աշեմ ում բէրնէն է
ընկե :

ՍԷԼՎԻ. — (քեռն քաշելով) Տէ , խուշքէ տեղը վար . ապ

նւրտեղ է. էկար չէկար հըմը լողանաս. սապաղ-
տանս ի բուն ասքան մարդ բէքլէյէ կը :

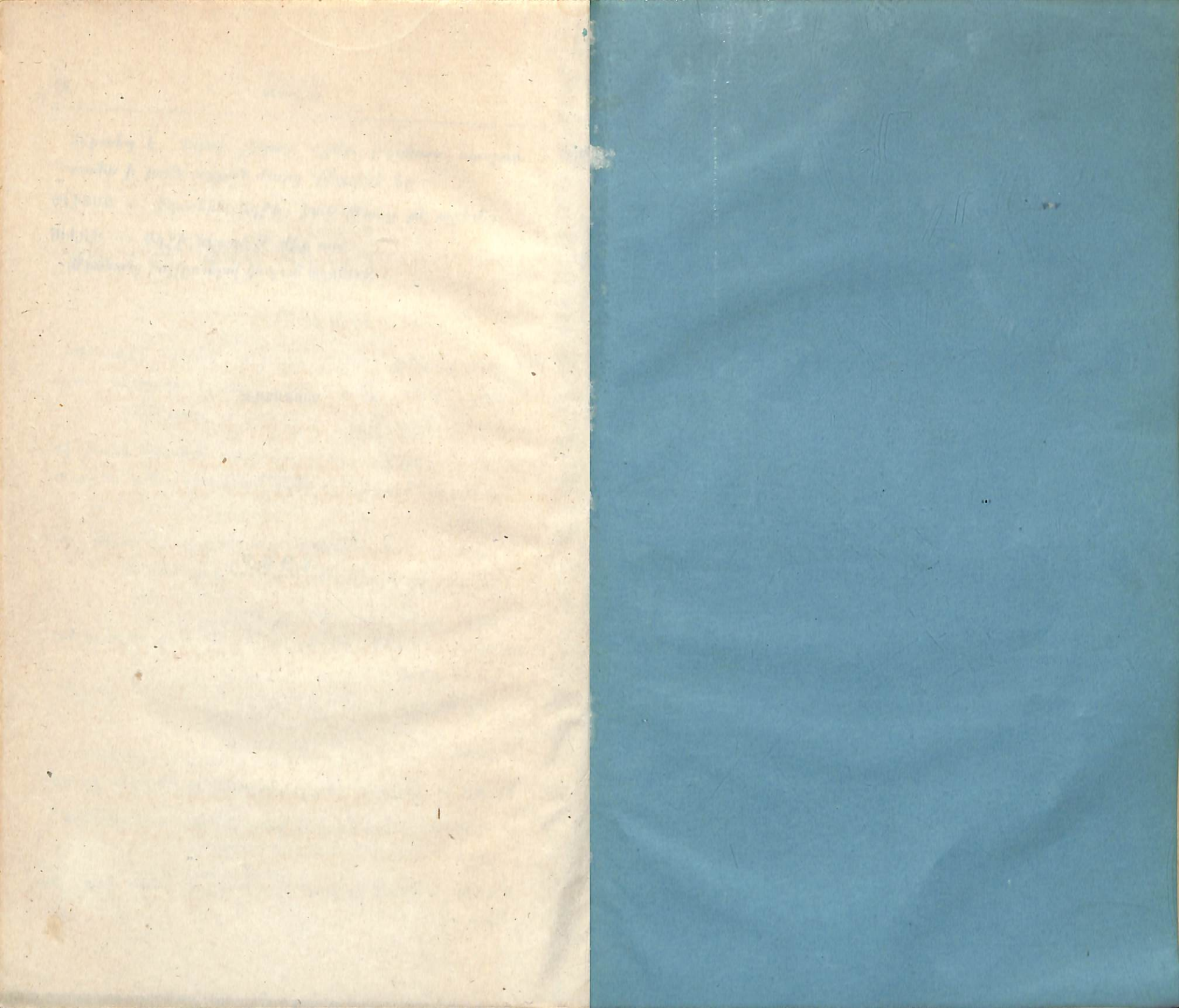
ՕՂԻՏԱՅ. — (էղասնիկ) Աղջի, իտի թասը բէ աշեմ :

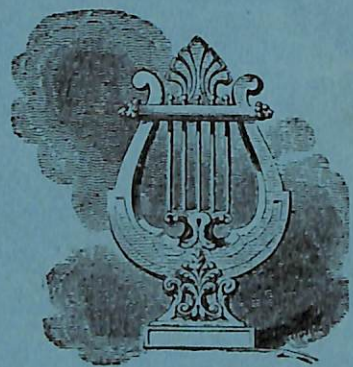
ՍԷԼՎԻ. — Աղջի նէօպէթ միք տա :

(Միտեանց քաշքոտեղով կերբան արբիրը) :

4. ԱՐՄԿՈՅԸ

4 Ե Ր 2

«Ազգային գրադարան»

NL0240363

